

De ware Christus

Arthur Hale en Graham Jackman

Inhoud

- Voorwoord 1
1. De eniggeboren Zoon van God 2
 2. Het evangelie van de Zoon van God 13
 3. De gekruisigde en verhoogde Heer van het leven 20
 4. De Leidsman en Voleinder van het geloof 35
 5. Ja, maar... 41

Alle Bijbelpassages zijn genomen uit de NBG'51 Vertaling,
tenzij anders aangegeven.

het volgende themanummer:

De verlossing in Christus

Verschijsning: april 2022

Voorwoord

De titel van dit themanummer komt misschien wat aanmatigend over. Er zit de suggestie in dat er ook een niet-ware Christus is. Of zelfs dat ú niet weet wie de ware Christus is, en wij u dat (als ingewijden) wel eens even zullen vertellen. Wees niet bang of op voorhand boos, want beide is niet het geval.

Toch is er een reden voor het spreken en schrijven over 'de ware Christus'. Er is weliswaar geen niet-ware Christus als tegenhanger van de ware Christus – in de zin van een persoon die het tegen Hem opneemt (door velen 'de antichrist' genoemd) – maar er is wel een voorstelling van Jezus Christus die niet overeenkomt met de in de Bijbel geopenbaarde. Paulus schreef zijn brief aan de Galaten om nog eens duidelijk uit te leggen wie Jezus Christus is, omdat er mensen waren die een ander evangelie, en dus een andere Christus, predikten. Er zijn altijd mensen en later instituten geweest die een niet-Bijbelse voorstelling van Jezus Christus leren. Die noemde de apostel Johannes 'antichristen', of als fenomeen 'de antichrist' (1 Johannes 2:18,22; 4:3; 2 Johannes 7). Hoe dit zo gekomen is, is in ons boekje *Een andere Christus* te lezen. In dit themanummer willen we ons uitsluitend richten op wat de Bijbel zegt over Jezus en over zijn relatie met God.

De Bijbel is immers het enige Boek waarin de God en Vader van Jezus Christus Zich bekendmaakt, en we zullen het daarom moeten doen met wat daar verteld wordt. Het heeft geen zin de waarheid ergens anders te zoeken, zoals Mozes al duizenden jaren geleden zei (Deuteronomium 30:12 en 13). Er is ook geen speciale kennis van ingewijden, zoals de apostel Paulus aangaf (Kolossenzen 2:18). De heldere waarheid is volledig te vinden in de Bijbel. Er is geen voortschrijdende openbaring na de boeken van het Nieuwe Testament, ook al wordt dat beweerd, en daarom laten we dus alles wat buiten de Bijbel over Hem is gezegd en geschreven buiten beschouwing.

De schrijvers van de inhoud van dit themanummer hebben uit liefde en eerbied voor Gods Woord alles uit de Bijbel naar voren gehaald wat voor het onderwerp van belang is. Uit het Oude en het Nieuwe Testament, zodat u ziet hoe consistent de boodschap en hoe overweldigend de openbaring is.

Ik hoop dat het u helpt de waarheid van Gods Woord te vinden, en daarmee de ware Christus.

Jan Koert Davids

1. De eniggeboren Zoon van God

De beloofde Messias treedt onder zijn volk op

Aan de vooravond van Christus' kruisdood stond de wereld op de drempel van een nieuwe heilstijd. Over enkele dagen zou Hij uit het graf opgewekt worden tot nieuw en eindeloos leven, en verhoogd tot Gods rechterhand als Heer over alle engelen en mensen. Voortaan zou er overal op aarde een nieuw evangelie verkondigd worden: "God heeft ons eeuwig leven gegeven en dit leven is in Zijn Zoon" (1 Johannes 5:11).

Een nieuwe heilstijd breekt aan

In het gebed dat Jezus op deze avond ten aanhoren van zijn discipelen tot zijn Vader in de hemel opzond, sprak Hij over deze nieuwe tijd, die binnenkort zou aanbreken, met de woorden: "Dit nu is het eeuwige leven, dat zij U kennen, de enige waarachtige God, en Jezus Christus, die U gezonden hebt" (Johannes 17:3). Het is kenmerkend voor zijn gehele leer, dat zijn Vader de enige waarachtige God is, terwijl zijn eigen positie een andere is, namelijk die van de Zoon die door de Vader gezonden is.

Zoals zo vaak in de Bijbel, is deze leven gevende kennis waar Jezus over spreekt ervaringskennis, de ervaring in het dagelijkse leven van een relatie tot God, als van een kind tot zijn Vader. Zo'n kennis van een zegenrijke verbondsrelatie met de HERE had Israël gehad vanaf zijn bevrijding uit Egypte: "Ik zal in uw midden wandelen en u tot een God zijn en u zult Mij tot een volk zijn" (Leviticus 26:12). Een nog intiemere relatie, in dit geval op grond van het nieuwe verbond, bekrachtigd in Christus' bloed, kwam later met gelovigen uit de heidenwereld tot stand: "Ik zal u tot Vader zijn en u zult Mij tot zonen en dochters zijn" (2 Korintiërs 6:18).

Een nieuwe dimensie in het geloofsleven

Met Christus' offerdood, opstanding en verhoging kwam er een tweede relatie bij, een extra dimensie in het geestelijke leven van Gods kinderen. Voortaan luidt de belofte niet alleen, zoals voorheen: "Ik, de HERE, zal komen", maar **Wij**: "Indien iemand Mij liefheeft, zal hij mijn woord bewaren en mijn Vader zal hem liefhebben en Wij zullen tot hem komen en bij hem wonen" (Johannes 14:23). Vandaar dat de opgestane Christus, in zijn brieven aan de zeven gemeenten, iedere afzonderlijke volgeling uitnodigt de deur van zijn levenshuis open te doen, opdat Hij daarin de blijvende Gast mag zijn: "Zie, Ik sta aan de deur en Ik klop. Indien iemand naar mijn stem hoort en de deur opent, Ik zal bij hem binnenkomen en maaltijd met hem houden en hij met Mij" (Openbaring 3:20).

Hoe leven gevend en onmisbaar deze relatie met de verhoogde Christus is, blijkt uit de beeldende vergelijkingen ervan in het Nieuwe Testament. Bijvoorbeeld:

- Christus is een wijnstok, en zijn discipelen ontvangen de voeding die noodzakelijk is voor groei en vruchtbaarheid door hun verbinding met Hem als ranken. "Evenals de rank geen vrucht kan dragen uit zichzelf, als hij niet aan de wijnstok blijft, zo ook u niet, indien u in Mij niet blijft" (Johannes 15:4).
- De apostel Paulus gebruikt op enkele plaatsen in zijn brieven de vergelijking met het huwelijksleven. "Maar die zich aan de Heer hecht, is één geest met Hem" (1 Korintiërs 6:17, Romeinen 7:1-4, Efeziërs 5:29-30).

Onze studie naar 'de ware Christus' gaat daarom uit van het fundamentele belang van ons geloof in Hem, ons onvoorwaardelijke vertrouwen op Hem als Heiland en Heer, het vestigen van onze levenshoop op Hem, en het verlangen eens aan Hem gelijk te zijn. Nog altijd leven wij in de heilstijd die met zijn komst en opstanding is ingegaan, met de enorme gevolgen daarvan die de apostel Johannes aangeeft: "De Zoon van God is gekomen ... Wie de Zoon heeft, heeft het leven; wie de Zoon van God niet heeft, heeft het leven niet" (1 Johannes 5:20,12).

Hier volgt echter vanzelf uit, dat Hij die ons leven is geen menselijk idee, de schepping van onze eigen verbeelding is (en dus in werkelijkheid niet bestaat). Hij moet de echte heilshistorische Jezus zijn, waarover de profeten in Israël vooraf hadden gesproken, die eens onder zijn volk werkte en nu aan Gods rechterhand zit. Zelfs toen Christus onder de mensen leefde, liepen de meningen over wie Hij was sterk uiteen, zoals blijkt uit de verschillende antwoorden van de twaalf op de vraag: "Wie zeggen de mensen, dat de Zoon des mensen is?" (Matteüs 16:13). Zelfs in de tijd van de apostelen veroorzaakte een verschil van opvatting aangaande Jezus' Persoon al een splitsing in de gemeente van Christus, met ernstige gevolgen (1 Johannes 2:18 en verder, 4:1 en verder, 2 Johannes 7-11).

De meningen over Jezus lopen ook in onze tijd sterk uiteen. In deze studie gaan we uit van de stelling dat, wat wij in ons innerlijk leven ook menen te ervaren, de enige objectieve bron van kennis aangaande Christus, en daarom de enige bespreekbare openbaring van zijn Persoon, de Bijbel is. Gods belofte van de door Hem verwekte Zoon is in het Oude Testament het onderwerp van vele voorzeggingen, onder andere als:

- het Zaad van de vrouw
- het Nageslacht van Abraham
- de Priester naar de orde van Melchizedek
- de Profeet gelijk aan Mozes
- de Zoon des mensen, aan wie de heerschappij over de gehele wereld wordt toevertrouwd

Sommige van deze beloften geven aan dat Hij, op een bepaalde tijd die toen in de toekomst lag, uit de mensheid zou ontstaan. Dit geldt evenzeer voor nog een andere belofte, die God David deed aangaande een van zijn nakomelingen: "Ik zal Hem tot Vader zijn, Hij zal Mij tot Zoon zijn" (2 Samuël 7:14). Deze woorden zien uit naar een relatie, die pas in de toekomst verwezenlijkt zal worden: "Ik zal ... Hij zal ...". Volgens het getuigenis van de Schrift heeft deze belofte in unieke zin betrekking op Jezus Christus: "Immers, tot wie van de engelen heeft Hij ooit gezegd ... Ik zal Hem tot Vader zijn, en Hij zal Mij tot Zoon zijn?" (Hebreeën 1:5).

In Psalm 89 vinden we een nadere verklaring van Gods troonverbond met David en de belofte van de Zoon van God: "Hij zal tot Mij zeggen: U bent mijn Vader, mijn God en rots van mijn heil. Ja, Ik zal Hem tot een eerstgeborene stellen, tot de hoogste van de koningen van de aarde" (verzen 27,28). Impliciet in deze woorden is de voorstelling die de schrijver van de brief aan de Hebreeën uiteenzet aan de hand van Psalm 8, namelijk dat Christus en zijn mederegeerders in zijn Koninkrijk op aarde als een familie worden beschouwd – "allen uit Eén" (Hebreeën 2:5-13). Deze voorstelling ligt achter de toepassing van Psalm 89 in Johannes' zegenroet in het laatste Bijbelboek: "van Jezus Christus, de getrouwe getuige, de eerstgeborene van de doden en de overste van de koningen van de aarde" (Openbaring 1:5).

"Ik heb U heden verwekt"

In Psalm 2 treedt de toekomstige Messias op, en reageert op de boosheid van mensen die niet willen dat Hij over hen regeert met een verklaring dat God, zijn Vader, Hem als de Wereldkoning heeft aangesteld: "Ik wil melding maken van het besluit van de HERE: Hij sprak tot Mij: Mijn Zoon bent U; Ik heb U heden verwekt" (Psalm 2:7). Uit deze woorden blijkt de wijze waarop God die belofte zal waarmaken: "Ik zal Hem tot Vader zijn". Christus zal Gods Zoon zijn doordat God Hem zal verwekken, een verwekking die op een bepaalde tijd – 'heden' – plaats zal vinden.

Het christendom had op den duur veel moeite met deze uitspraak, want door redenering was men tot de conclusie gekomen dat er nooit een tijd was geweest dat de Zoon Gods niet leefde. Toen heeft Origenes, een Griekse filosoof in Alexandrië in Egypte, de leer gelanceerd van de zogenaamde 'eeuwige generatie' van Gods Zoon. Maar hoe is 'eeuwige generatie' te rijmen met het "Ik heb u heden verwekt" in de Schrift? En betekent deze Bijbelse verklaring dat de Vader door alle tijden heen bezig is zijn Zoon te doen ontstaan? Honderdvijftig jaar later werd Origenes voor een goddeloze aartsketter uitgemaakt, maar desondanks heeft het christendom tot op de dag van vandaag vastgehouden aan zijn wonderlijke en onbegrijpelijke theorie van 'eeuwige generatie'.

Vanzelfsprekend is het beste commentaar op de Bijbel de Bijbel zelf, en Paulus' toelichting op deze woorden in Psalm 2 biedt een beter houvast dan de speculatieve theorieën van een bewonderaar van de Griekse filosofie. In zijn toespraak in de synagoge van Antiochië keek Paulus terug op de komst van de Heiland (Handelingen 13:23), en in dit verband de vervulling van de belofte van de verwekking van Gods Zoon: "En wij verkondigen u, dat God de belofte, die aan de vaders gedaan is, aan ons, hun kinderen, vervuld heeft door Jezus op te wekken, zoals in de tweede psalm geschreven staat: Mijn Zoon bent U; Ik heb U heden verwekt" (verzen 32,33). Het Griekse woord dat werd vertaald met 'op te wekken', komt elders in het Nieuwe Testament voor met de betekenis van 'doen opstaan', in de zin van 'tot leven roepen' – bijvoorbeeld: "Een profeet zoals ik zal God uit uw broeders doen opstaan" (Handelingen 7:37). Sommigen willen Paulus' woorden op Christus' opstanding toepassen, maar die komt pas in het volgende vers aan de orde: "En dat Hij Hem uit de doden heeft opgewekt ...". Weliswaar staat in de aanhef van de Romeinenbrief dat Christus "door zijn opstanding uit de doden verklaard" werd "Gods Zoon te zijn in kracht" (Romeinen 1:4), maar daar gaat het om de bekendmaking van Christus in de volle kracht die Hem na zijn opstanding werd geschonken ("Mij is gegeven alle macht in hemel en op de aarde" – Matteüs 28:18), en niet om een zogenaamd 'adoptianisme'. Van een verwekking of adoptie van Christus op de derde dag is geen sprake. Paulus bevestigt met zijn aanhaling de directe betekenis van Psalm 2, dat Christus Gods Zoon is als gevolg van zijn wonderbaarlijke verwekking door God op een bepaald moment in de tijd.

Behalve Paulus past ook de schrijver van de brief aan de Hebreëen de woorden van de Messias in Psalm 2 op Christus, en alleen op Christus, toe:

Immers, tot wie van de engelen heeft Hij ooit gezegd: Mijn Zoon bent U?

Zo heeft ook Christus Zichzelf niet de eer toegekend hogepriester te worden, maar Hij, die tot Hem sprak: Mijn Zoon bent U; Ik heb U heden verwekt. (Hebreeëen 1:5, 5:5)

Christus is wat zijn menszijn betreft uit de lijn van David geboren, maar Hij is door God verwekt en uit Hem voortgekomen, en daarom uniek en verheven in rang boven alle engelen en mensen.

Geboren uit een maagd in Israël

Driehonderd jaar na Zijn belofte aan David sprak God opnieuw over de geboorte van Zijn Zoon door de profeet Jesaja: "Zie, de jonkvrouw zal zwanger worden en een zoon baren; en zij zal Hem de naam Immanuël geven" (Jesaja 7:14). De betekenis van dit woord 'jonkvrouw' wordt goed geïllustreerd in de geschiedenis waarin de knecht van Abraham, Rebekka als vrouw voor Isaäk vond: "Laat het nu zijn, dat de maagd, die naar buiten komt ... dat zij de vrouw zal zijn, die de HERE

voor de zoon van mijn heer bestemd heeft" (Genesis 24:43,44). De hoorders van Jesaja's aankondiging had het zeker moeten opvallen, dat er in deze profetie van de Messias, de grote Zoon van David, alleen melding wordt gemaakt van de moeder. Zij was een maagd, zelfs toen zij zwanger werd en een Zoon baarde. Nogmaals komt het Nieuwe Testament op de oudtestamentische voorzegging terug. Na te hebben verteld van de wonderbaarlijke zwangerschap van Maria, merkt Mattheüs op: "Dit alles is gebeurd, opdat vervuld zou worden wat de HERE door de profeet gesproken heeft, toen Hij zei: Zie, de maagd zal zwanger worden ..." (Matteüs 1:22,23).

De geboorte van Jezus volgens Mattheüs en Lucas

Zowel Matteüs als Lucas geven een verslag van de wijze waarop Jezus in de wereld is gekomen.

Matteüs begint zijn verhaal met de woorden: "Geslachtsregister van Jezus Christus, de Zoon van David, de Zoon van Abraham" (Matteüs 1:1). Hij vestigt vooral de aandacht op Jozef: dat hij zeer verbijsterd raakte over Maria's toestand, en er maar één verklaring voor wist. De engel, die Jozef in een droom verscheen, ging in zijn verklaring tot de kern van de zaak: "want wat in haar verwekt is, is uit de heilige Geest" (vers 20).

Lucas daarentegen vertelt zijn lezers over het bezoek van Gabriël aan Maria, met de boodschap dat zij binnenkort de lang beloofde Messias van Israël zou baren. Om de een of andere reden begreep Maria dat haar aanstaande man, Jozef, niet de vader zou zijn. Vandaar haar grote verbazing: "Hoe zal dit gebeuren, daar ik geen omgang met een man heb?". Gabriëls verklaring van de situatie is in de kern gelijk aan die aan Jozef, maar uitgebreider: "De heilige Geest zal over u komen en de kracht van de Allerhoogste zal u overschaduwten; daarom zal ook het heilige, dat verwekt wordt, Zoon van God genoemd worden" (Lucas 1:35).

Een van de belangrijkste vragen die een mens aangaande de Persoon van Christus kan stellen, is: 'Waarom zou ik geloven dat Hij de Zoon van God is?' Op die vraag geeft Gods engel het definitieve en beslissende antwoord. De heilige kracht van God zal een maagd in Israël overschaduwten en een Kind in haar verwekken. "... daarom zal ook het heilige, dat verwekt wordt, Zoon van God genoemd worden". Helaas wordt deze verklaring in vrijwel het gehele hedendaagse christendom genegeerd. Velen die zich christen noemen, geloven niet eens in de waarheid van dit verslag van de maagdelijke geboorte. Veel erger echter is, dat men liever een andere oorzaak voor de goddelijke oorsprong van Christus Jezus kiest, namelijk dat Hij als de 'tweede Persoon' van een 'drie-enige God' uit de hemel is neergedaald. Hierover zwijgen de evangeliëschrijvers in deze verslagen echter volledig, en hebben – als dat inderdaad zo was – niet alleen het allerbelangrijkste

in deze hele zaak niet onthuld, maar een geheel andere voorstelling van het gebeuren gegeven, die daar totaal niet mee te rijmen is.

Omdat Jezus' oorsprong voor zijn volgelingen zo'n uiterst belangrijke zaak is, moeten we deze twee verslagen zorgvuldig nagaan. Wat ze meedelen, is dat Jezus' verwekking plaatsvond door de werking van Gods heilige kracht op een maagd in Israël, die gevolgd werd door de gebruikelijke periode van zwangerschap en een bevalling. De Geborene is daardoor de Zoon van God. Wat ze niet zeggen, en waar ze ook geen ruimte voor geven, is dat de Zoon van God, levend uit alle eeuwigheid in de hemel, daarvandaan is gekomen om zich in de baarmoeder van Maria te nestelen, of anders in de kerstnacht uit de hemel is neergedaald om zich te verenigen met de baby in Maria's schoot.

Jezus, tijdens zijn aardse leven

Uitgaande van Jezus' geboorte en het latere optreden van Johannes de Doper, vertellen de evangelienschrijvers vervolgens over Jezus' werkzaamheid onder zijn volk. Daarbij stellen zij Hem op consequente wijze voor. Niet als een onwezenlijke Figuur, met een stralenkrans om zijn hoofd zoals in veel religieuze beelden en schilderijen, maar als een werkelijk Mens met de kenmerken van de menselijke bestaanswijze. Hij maakte bijvoorbeeld zowel een lichamelijke als een geestelijke ontwikkeling door. Van een zuigeling werd Hij een jongen en later een volwassene, en daarbij heeft ook zijn zielenleven een ontwikkeling gekend:

Het kind groeide op en werd krachtig, en het werd vervuld met wijsheid, en Gods genade was op Hem.

En Jezus nam toe in wijsheid en grootte en genade bij God en mensen.

(Luc 2:40,52).

Het Kind dat op twaalfjarige leeftijd bij de Joodse leraars in de tempel achterbleef, en dat tegen zijn ouders zei: "Wist u niet, dat Ik bezig moet zijn met de dingen van mijn Vader?" – daarmee getuigend van zijn besef de eniggeboren Zoon van God te zijn – had toen nog niet de rijpheid van de latere Timmerman, die zijn werk achterliet om zich door Johannes de Doper te laten dopen en zijn leven op aarde voortaan te wijden aan de dienst van God als Leraar, Profeet en Heelmeester. De gelegenheid waarbij Hij vastberaden op weg ging naar Jeruzalem en zijn kruisdood daar, markeert weer een beslissend moment in zijn geestelijk leven. Zijn triomfkreet vanaf het kruis: "Het is volbracht", is het hoogtepunt van zijn toewijding aan de Vader. Met deze voltooiing van Jezus' levenswerk en levens-toewijding voor ogen, merkt de schrijver van de Hebreeënbrieff op:

Zo heeft Hij, hoewel Hij de Zoon was, uit zijn lijden gehoorzaamheid geleerd, en is Hij, volmaakt geworden, een bewerker van eeuwige redding geworden voor allen die Hem gehoorzaam zijn. (Heb 5:8,9, Leidse vertaling).

De vier evangeliën laten Jezus zien als Mens, met dezelfde lichamelijke noden en behoeften die wij allemaal kennen: honger, dorst, vermoeidheid, enzovoorts. Niet alleen in lichamelijke opzichten, maar ook wat zijn gemoedstoestand betreft was Jezus door en door Mens. Hij kon ineens verrast worden door iets: "Toen Jezus dit hoorde, verwonderde Hij zich" (Matteüs 8:10). Soms welde een intens verdriet in Hem op: "En toen Hij nog dichterbij gekomen was en de stad zag, weende Hij over haar" (Lucas 19:41). Hij voerde in Gethsemane de diepst mogelijke menselijke zielenstrijd: "Mijn ziel is zeer bedroefd, tot stervens toe" (Marcus 14:34). Zoals alle normale mensen verlangde Hij naar het gezelschap van vrienden: "Blijf hier en waak met Mij"; "U bent het, die steeds bij Mij gebleven bent in mijn verzoeking" (Matteüs 26:38, Lucas 22:28). Vlak voor zijn gevangenneming was Hij doodsbang: "En Hij werd dodelijk beangst en bad des te vuriger" (Lucas 22:44).

De uniekheid van Christus

Naast alle menselijke trekken die Jezus tijdens zijn aardse leven met ons verbinden, is Hij niettemin ook totaal anders dan alle andere mensen. Nooit hadden profeten in Israël met zoveel persoonlijk gezag gesproken. Geen: "zo zegt de Here HERE", maar: "Ik zeg u", zodat de luisteraars versteld stonden, "want Hij leerde hen als gezaghebbende, en niet als de schriftgeleerden" (Matteüs 7:29). Geen van Gods dienaars had ooit eerder zulke wonderen verricht als de ontelbare genezingen van lichamelijke en geestelijke ziekten, het stillen van de storm op het Meer van Galilea, de spijziging van vijfduizend en vervolgens van vierduizend mensen, het opwekken van Lazarus op de vierde dag na zijn dood.

Dat Christus uniek is, blijkt bovendien uit zijn bijzondere betekenis voor anderen: "Alle dingen zijn Mij overgegeven door mijn Vader en niemand kent de Zoon dan de Vader, en niemand kent de Vader dan de Zoon en wie de Zoon het wil openbaren" (Matteüs 11:27). Vandaar dat Hij op eenieder een krachtig beroep doet een discipel van Hem te worden, met als belangrijkste voorwaarde het onvoorwaardelijk accepteren van zijn gezag en beslissingsrecht in alle levenskwesaties. "Wie vader of moeder liefheeft boven Mij, is Mij niet waardig ... en wie zijn kruis niet opneemt en achter Mij gaat, is Mij niet waardig. Wie zijn leven vindt, zal het verliezen, maar wie zijn leven verliest om Mijnentwil, zal het vinden" (Matteüs 10:37-39). Voortaan kan alleen door Hem de verbondsrelatie met God tot stand komen, wat Hij aangaf toen Hij de apostelen als vertegenwoordigers van zijn gemeente brood en wijn aanreikte, zeggende: "Dit is het bloed van het mijn verbond, dat voor velen uitgedronken wordt" (Marcus 14:24).

Een dubbele overerving

Nemen we alles, enerzijds wat betreft Jezus' menselijkheid en anderzijds wat betreft zijn uniekheid als Gods eniggeboren Zoon, in aanmerking, dan rijst de vraag

hoe dit in één leven heeft gefunctioneerd. Na een langdurige en weinig verheffende strijd kwam de kerk tussen de derde en de vijfde eeuw tot de formulering van de leer van 'twee naturen', "die elk haar verschillende eigenschappen behouden", een menselijke en een goddelijke, die beide tijdens Jezus' aardse leven op hun eigen wijze functioneerden. 'Natuur' betekent in deze formulering een complex geheel van attributen en eigenschappen, samengebracht in het ene lichaam van Jezus. Hij had, bijvoorbeeld, zegt men, zowel een menselijke als een goddelijke wil. Het stillen van de storm werd door zijn goddelijke natuur verricht, maar in zijn gebeden sprak Hij als mens tot God. De kreet vanaf het kruis "Waarom hebt U Mij verlaten?", verraadt zijn menselijkheid, en als Mens is Hij gestorven. De formulering van de leer van 'twee naturen' stamt uit een filosofische denkwereld, waarin men speculeerde met gebruik van bovennatuurlijke abstracties en maar al te vaak weinig oog had voor de werkelijke, historische Jezus, die de dagelijks met Hem levende discipelen kenden. In deze tijd hebben we een veel beter begrip van de samenwerkende rol die bewustzijn, onderbewustzijn, het geheugen en de wil als drijfveer spelen in het leven, waardoor de splitsing van Jezus' persoonlijkheid in twee 'naturen' door velen gelukkig als onecht en onaanvaardbaar wordt beschouwd.

De oorsprong van de leerstelling van 'twee naturen', die slechts op menselijke redeneringen met oude filosofische begrippen berust en niet op Bijbelse verklaringen, ligt zoals wij het zien in een verkeerde veronderstelling. Men neemt aan dat Christus op eigen initiatief als God uit de hemel is gekomen. Daardoor maakt men Hem eigenlijk verantwoordelijk voor zijn bestaan in de wereld. In hun waardering voor Maria zeggen Rooms-Katholieken: 'Jezus heeft Maria als zijn moeder gewild', maar ook Protestanten, die de verering van Maria afkeuren, schrijven Jezus' geboorte en ontstaan als mens aan Hemzelf toe. Zij zien daarin een buitengewoon voorbeeld van nederigheid, en beseffen niet dat ze daardoor Gods verwekking van Zijn Zoon – en daarmee Zijn Vaderschap – in wezen uitschakelen.

Wie echter uitgaat van de eerder aangehaalde beloften in het Oude Testament en de twee geboorteverslagen in de evangeliën, komt, in plaats van een samenkomen in een menselijk lichaam van God uit de hemel en de mens uit Maria, voor een geboorte vanuit twee bronnen te staan: God en Adam. Jezus, zegt Paulus, "is geboren uit een vrouw, geboren onder de wet" (Galaten 4:4). Hij was geen gespleten persoonlijkheid, geen onwerkelijke ingewikkeld logisch beredeneerde voorstelling, geen product van een bovennatuurlijke theorie voortgekomen uit de Griekse filosofie, maar een echt Mens van vlees en bloed, met zijn menselijke wil en zijn menselijke verlangens, die Hij steeds in zijn volkomen toewijding aan het welbehagen van de Vader heeft moeten verloochenen. "Niet mijn wil, maar de uwe geschiede!" was zijn dagelijkse motivatie tot de kruisdood toe.

Verweven met deze menselijkheid van Jezus was zijn unieke overerving van goddelijke eigenschappen, doordat Hij ontstond door de overschaduwing van Maria door Gods heilige kracht. Als gevolg hiervan had Hij een unieke geestelijke verwantschap met zijn Vader in de hemel, en een aangeboren liefde en eerbied voor Hem, die Hem zo ver verhief boven de aller edelste van de mensen. Zo kwam een intieme relatie met zijn Vader tot stand, waaruit Hij sterkte heeft geput om in de strijd met zijn menselijke verlangens te overwinnen.

God in de gedaante van een mens?

We staan dus voor twee verschillende zienswijzen. Jezus is:

óf God in de gedaante van een mens,
óf Mens die de Zoon van God is, geboren als gevolg van verwekking door God, en in alles wat Hij weet of doet afhankelijk van de Vader.

De evangeliën bieden de mogelijkheid deze beide zienswijzen te toetsen.

- God is alwetend: er is niets wat buiten Zijn kennis valt, zoals David in Psalm 139 zo sterk beseftte: "Want er is geen woord op mijn tong, of, zie, HERE, U kent het geheel en al" (vers 4). Maar Jezus was tijdens zijn dagen in het vlees niet alwetend. Soms stelde Hij vragen om zich ergens van op de hoogte te stellen, evenals wij dat zouden doen. Evenmin wist Jezus de dag waarop Hij in heerlijkheid zou komen op de wolken van de hemel: "Maar van die dag en van dat uur weet niemand, ook de engelen in de hemel niet, ook de Zoon niet, maar de Vader alleen" (Matteüs 24:36).
- God leeft tot in alle eeuwigheid. "Van eeuwigheid tot eeuwigheid bent U God", schreef de psalmist (Psalm 90:2). Maar Jezus is gestorven en lag in het graf, dood, zonder bewustzijn, totdat de Vader Hem uit de doden opwekte.
- God kan niet verzocht worden, en wat Jakobus hierover zegt, drukt een voor ons vanzelfsprekende waarheid uit (Jakobus 1:13). Maar Jezus kende een intense strijd, niet alleen in de woestijn in voorbereiding op zijn werk onder zijn volk, maar tot zijn diepe zielenstrijd in Gethsemane toe. In principe was zijn strijd te vergelijken met wat wij zelf ervaren, zodat Hij in één adem over zijn overwinning en die van zijn volgelingen sprak: "Wie overwint, hem zal Ik geven met Mij te zitten op mijn troon, zoals ook Ik heb overwonnen en gezeten ben met mijn Vader op zijn troon" (Openbaring 3:21).
- God is absolute goedheid, volmaakt in alles wat Hij doet. Maar Jezus reageerde eens op de groet van een rijke jongeling: – "Goede Meester!" – met het verwijt: "Waarom noemt u Mij goed? Niemand is goed dan God alleen" (Marcus 10:18). Met deze woorden gaf Jezus duidelijk aan dat Hij niet als 'de Goede' aangesproken wenste te worden – vermoedelijk omdat Hij zijn volledige en volmaakte overwinning nog niet had behaald.

- De mens bidt en God verhoort. We mogen aannemen, dat toen Jezus bad Hij zijn diepste verlangens en innigste gedachten uitsprak. Het is zo gekunsteld te denken dat het slechts zijn 'menszijn' was dat sprak. Als Hij deels God en deels mens was, had Hij tot zichzelf kunnen bidden. Jezus' gebeden drukken de toewijding en dankbaarheid uit van een gehoorzame Zoon, en worden beantwoord door een liefdevolle Vader. "Hij heeft gehoord, toen Hij tot Hem riep" zei de psalmist (Psalm 22:25). De evangeliëschrijvers lichten hier en daar een tip van de sluier op, en laten ons zien dat Hij een intensief gebedsleven kende: "Jezus ging de berg op om in de eenzaamheid te bidden"; "Ik heb voor u gebeden, dat uw geloof niet zou bezwijken"; "Hij wierp Zich met het aangezicht ter aarde en bad" (Matteüs 14:23, Lucas 22:32, Matteüs 26:39).
- Als Jezus God was, stond zijn overwinning al bij voorbaat vast. De gevoelige lezer zal op vele bladzijden van de evangeliën echter een intense spanning voelen, die niet te rijmen is met de zekerheid en onvermijdelijkheid van zijn uiteindelijke triomf: "Nu is mijn ziel ontroerd, en wat zal Ik zeggen? Vader, verlos Mij uit dit uur? Maar hiertoe ben Ik in dit uur gekomen. Vader, verheerlijk uw naam!" (Johannes 12:27,28); "Ik moet gedoopt worden met een doop, en hoe beklemmt het Mij, totdat het volbracht is" (Lucas 12:50). Met zulke woorden legde Jezus de wortels van zijn levensmotivatie bloot: Hij leefde van dag tot dag, om zijn geliefde Vader te verheerlijken met zijn volkomen gehoorzaamheid, en Zijn werk te voleindigen.

De apostelen kijken terug op Jezus' komst en werk

Er is in het Nieuwe Testament vrijwel geen passage waarvan men met redelijke zekerheid kan beweren dat Christus daar God wordt genoemd. Sommige teksten geven reden tot uiteenlopende interpretaties, vanwege de verschillen in belangrijke handschriften en andere vanwege de zinsopbouw en de grammatica. De plaats waar Christus zonder twijfel als 'God' wordt aangesproken – "Uw troon, o God, is in alle eeuwigheid ..." (Hebreeën 1:8,9), is een citaat uit Psalm 45, en brengt het feit naar voren dat niet alleen engelen maar zelfs rechters in Israël 'goden' worden genoemd (Johannes 10:34,35; Psalm 82:1,6; Psalm 58:1; Exodus 22:8-9,28). (Zie ook bladzijde 46).

Wat we wél kunnen vaststellen, is dat wanneer de apostelen terugkijken op Jezus' werk onder zijn volk, de meest voor de hand liggende beschrijving van Hem **Mens (Man)** is. Met dit woord bracht Petrus op de Pinksterdag zijn luisteraars Jezus' werk onder zijn volk in herinnering: "Jezus, de Nazoreeër, een man u van Godswege aangewezen door krachten, wonderen en tekenen, die God door Hem in uw midden verricht heeft" (Handelingen 2:22). Op vergelijkbare wijze sprak Petrus in het huis van Cornelius over Jezus en schreef hij zijn genezingen aan God toe: "Jezus van Nazareth, hoe God Hem met de heilige Geest en met kracht heeft

gezalfd. Hij is rondgegaan, weldoende en genezende allen, die door de duivel overweldigd waren want God was met Hem" (Handelingen 10:38). In de Griekse stad Athene – waar men gewoon was in een menigte van goden te geloven – stelde Paulus Jezus eenvoudig voor als **Man**: "omdat Hij (God) een dag heeft bepaald, waarop Hij de aardbodem rechtvaardig zal oordelen door een man, die Hij aangewezen heeft, waarvan Hij het bewijs geleverd heeft door Hem uit de doden op te wekken" (Handelingen 17:31).

Dertig jaar na Jezus' opstanding en verhoging, toen diens gemeente vorm had gekregen als een wereldwijde broederschap waarin Jezus overal als Heer en Koning werd erkend en gehuldigd, noemde Paulus in een brief bestemd voor gelovigen Jezus opnieuw nadrukkelijk **Mens**: "Want er is één God en ook één middelaar tussen God en mensen, de mens Christus Jezus, die Zich gegeven heeft tot een losprijs voor allen" (1 Timoteüs 2:5-6). Hoe kunnen wij het licht van deze voorstelling van de opgestane Heer als Middelaar Hem enerzijds geheel met God vereenzelvigen of anderzijds met mensen?

De alleroudste, ons bekende, geloofsbelijdenis buiten de Bijbel is de zogenaamde 'Apostolische Geloofsbelijdenis', die volgens sommige deskundigen uit het einde van de eerste eeuw dateert. Duidelijk is hoe eenvoudig deze is, in vergelijking met de formuleringen van geloof in God en Christus die in Nicea en Chalcedon werden opgesteld: 'Ik geloof in God de Vader, de Almachtige, Schepper van hemel en aarde. En in Jezus Christus, Zijn eniggeboren Zoon, onze Here, die ontvangen is van de Heilige Geest, geboren uit de maagd Maria'. Hierin ligt nog een getuigenis van wat velen openlijk toegeven, namelijk dat de leer van de 'drie-enige God', waarin Jezus de 'tweede Persoon' zou zijn, geen geopenbaarde leerstelling is, maar later door kerkelijke bisschoppen geformuleerd werd vanuit menselijke redeneringen (zie ons boekje *Een andere Christus*).

2. Het evangelie van de Zoon van God

De Heer Jezus in het evangelie van Johannes

In elk van de vier evangeliën staat de vraag centraal: “wie is deze?” Wie was deze merkwaardige Persoon Jezus van Nazareth? Maar nergens is deze vraag van groter belang dan bij Johannes. Daarom mogen wij zijn evangelie ‘het evangelie van de Zoon van God’ noemen. Johannes zelf zegt met welk doel hij zijn boek over het leven van Jezus heeft geschreven: “... deze (tekenen) zijn geschreven, opdat u gelooft, dat Jezus is de Christus, de Zoon van God, en opdat u, gelovende, het leven hebt in zijn naam” (20:31). Geloof in Jezus als de Zoon van God is dus de voorwaarde voor het ontvangen van het eeuwige leven. Johannes wil zijn lezers vooral de relatie tussen God en Jezus als Zijn Zoon doen begrijpen. Johannes geeft ook de belijdenis weer van getuigen die Jezus persoonlijk kenden. Johannes de Doper getuigde “dat deze de Zoon van God is” (1:34), terwijl Petrus later zei: “Wij hebben geloofd en erkend, dat U bent de Heilige van God” (6:69). Hoe belangrijk dit onderwerp in zijn evangelie is, blijkt uit zijn gebruik – liefst 80 keer – van de woorden “Zoon van God”, of “de Zoon”, of “Mijn Zoon” in vergelijking met “de Vader”.

Die uit de hemel komt

Maar wat betekent dit ‘zoonship’? Johannes vertelt niet van de maagdelijke geboorte van Jezus zoals Mattheüs en Lucas. Het gaat hem meer om de innerlijke, geestelijke aspecten daarvan. Vandaar dat zijn taal dikwijls niet makkelijk te begrijpen is. Wat bedoelt hij, bijvoorbeeld, wanneer hij zegt dat Jezus ‘van God’ gekomen is? Wil hij daarmee zeggen dat Jezus eerst bij God in de hemel was en op een gegeven ogenblik de hemel verlaten heeft en naar de aarde neergedaald is?

Ik weet, vanwaar Ik gekomen ben ... (8:14)

... wetende dat Hij van God uitgegaan was en tot God heenging ... (13:3)

Ik ben van de Vader uitgegaan en in de wereld gekomen ... (16:28)

Parallel met deze uitdrukking is een andere: “uit of van de hemel”:

Die uit de hemel komt, is boven allen ... (3:31)

... Ik ben van de hemel neergedaald ... (6:38)

Een ander voorbeeld laat zien hoe deze uitdrukkingen bedoeld zijn: “U bent van beneden, Ik ben van boven” (8:23). Uiteraard waren zijn luisteraars niet letterlijk ‘van beneden’. Jezus spreekt hier over hun gezindheid; het gaat om de richting waarnaar hun gedachten uitgaan. Zij zijn ‘aardsgezind’, zoals Paulus schrijft in

zijn brief aan de Filippijzen. Jezus, daarentegen, is 'hemelsgezind'. Zijn gedachten gaan steeds uit naar de wil en de goedheid van zijn Vader.

De woorden 'van/uit God' en 'uit de hemel' hebben echter nóg een betekenis: ze wijzen ook op zijn oorsprong, in dit geval op de kracht die Hem het leven geschonken heeft. We begrijpen dit misschien beter wanneer wij andere passages opslaan waar deze uitdrukking op iets anders toegepast wordt. "Brood uit de hemel gaf Hij hun te eten" (6:31). Het manna dat Israël in de woestijn at om hen te redden van de hongerdood, was uiteraard niet letterlijk 'uit de hemel'; het was een gave van God. Zo is het ook met Jezus: God is verantwoordelijk voor zijn leven en zijn verschijning onder de mensen, en heeft Hem gegeven aan de mensen tot redding uit de eeuwige dood. Andere voorbeelden bevestigen dat 'uit de hemel' de betekenis heeft van 'door God geschonken':

Iedere gave, die goed, en elk geschenk, dat volmaakt is, daalt van boven neer, van de Vader van de lichten. (Jak 1:17)

Vanwaar was de doop van Johannes? Uit de hemel of uit de mensen? (Mat 21:25).

Gezonden

Deze passages wijzen erop dat Jezus op bijzondere, unieke wijze zijn bestaan dankt aan de Vader. Hij is in de volste zin 'de Zoon'. Een andere uitdrukking die Johannes gebruikt, benadrukt het idee dat God een doel had toen Hij Zijn Zoon onder de mensen deed verschijnen. Jezus zegt herhaaldelijk dat Hij door de Vader 'gezonden' is: "Want Hij, die God gezonden heeft, die spreekt de woorden van God" (3:34). Was de Zoon dan al bij God voordat Hij de hemel verliet en in de wereld kwam? Dat Johannes dit niet bedoelt, blijkt uit 1:6: "Er trad een mens op, door God gezonden, wiens naam was Johannes". Zowel Jezus als Johannes waren 'gezonden', in die zin dat beiden een 'zending' van God hadden – een taak, die Hij hun had opgedragen. In dezelfde zin, en zonder het idee van een voorbestaan, spreekt God over Zijn profeten in het Oude Testament: "Voordat Ik u vormde in de moederschoot, heb Ik u gekend, en voordat U voortkwam uit de baarmoeder, heb Ik u geheiligd; tot een profeet voor de volken heb Ik u gesteld" (Jeremia 1:5). Alleen in de zin van dit soort 'voorkennis' Gods geeft de Schrift aanleiding om van een 'voorbestaan' te spreken.

Een intieme verhouding

Zoonschap betekent ook een unieke, intieme verhouding tussen Vader en Zoon. God heeft 'van mond tot mond' met Mozes gesproken, zegt het Oude Testament (Numeri 12:7,8). Dit geldt des te meer voor Jezus. Johannes vertelt dat God Hem alles toont wat Hij doet: "De Vader heeft de Zoon lief en toont Hem al wat Hij zelf doet" (5:20). Jezus heeft van de Vader gehoord en gezien: "Wat Hij gezien en ge-

hoord heeft, dat getuigt Hij" (3:32). Johannes beschrijft deze unieke relatie tussen Vader en Zoon, door te zeggen dat Jezus "aan de boezem van de Vader is" (1:18), evenals hij zelf bij het Avondmaal aan de boezem van Jezus had gelegen (13:23).

Afhankelijkheid van de Vader

Maar in deze intieme verhouding blijft de Zoon duidelijk afhankelijk van de Vader. Niets weerlegt krachtiger het idee van 'eeuwige Zoon' als 'tweede Persoon' van een 'drie-enige God' dan de manier waarop Jezus over zijn leer spreekt: "Mijn leer is niet Mij, maar van Hem, die Mij gezonden heeft" (7:16). Hij ontkent herhaaldelijk dat Hij uit zichzelf spreekt (7:18); Hij spreekt "zó de Vader Mij gezegd heeft" (12:49). Zijn leer heeft Hij dus van de Vader ontvangen – uit het Oude Testament en door de invloed van de heilige Geest.

Jezus gaat nog verder: alles wat Hij heeft is Hem door de Vader toevertrouwd uit liefde voor Zijn eniggeboren Zoon:

- Zijn werken: "de werken, die Mij de Vader gegeven heeft om te volbrengen, juist die werken, die Ik doe..." (5:36).
- Zijn discipelen: "... de mensen, die U Mij uit de wereld gegeven hebt. Zij behoorden U toe en U hebt hen Mij gegeven" (17:6).
- Zijn heerlijkheid: "de heerlijkheid, die U Mij gegeven hebt" (17:22).
- Zijn macht of gezag: "U hebt Hem macht gegeven over alle vlees" (17:2).
- De Geest waardoor Hij zijn werken kon doen: "Hij geeft de Geest niet met mate. De Vader heeft de Zoon lief en heeft Hem alles in handen gegeven" (3:34,35).
- Zelfs zijn lijden: "de beker die de Vader Mij gegeven heeft" (18:11).
- Hij stelt zich voor als een Zoon die van zichzelf niets doen kan: "De Zoon kan niets doen van Zichzelf, of Hij moet het de Vader zien doen ... Ik kan van Mijzelf niets doen" (5:19,30).

Gezag

Zoonschap betekent dus afhankelijkheid en ondergeschiktheid. Maar als Zoon bezit Hij een groot gezag, dat Hem door de Vader verleend is. Hij heeft de bevoegdheid te oordelen: "de Vader... heeft het gehele oordeel aan de Zoon gegeven ... Hij heeft Hem macht gegeven om gericht te houden, omdat Hij de Zoon des mensen is" (5:22,27). Hij kan leven schenken, en zelfs doden opwekken op de jongste dag: "Want zoals de Vader de doden opwekt en doet leven, zo doet ook de Zoon leven, wie Hij wil ... Want zoals de Vader leven heeft in Zichzelf, heeft Hij ook de Zoon gegeven, leven te hebben in Zichzelf" (5:21,26). Zijn opwekking van Lazarus, bijvoorbeeld, doet Hij niet uit eigen macht. Hij doet een beroep op de kracht van de Vader – en Hij wordt verhoord, zoals altijd: "Vader, Ik dank U, dat U Mij verhoord hebt" (11:41).

Door deze unieke verhouding tot de Vader is de Zoon hoog verheven. Desondanks blijft Hij absoluut ondergeschikt aan de Vader. Van enige gelijkheid tussen Vader en Zoon, zoals beweerd in sommige van de traditionele geloofsbelijdenissen van de Kerk, kan helemaal geen sprake zijn:

Ik ben gekomen in de naam van mijn Vader ... (5:43);

... Ik ben van de hemel neergedaald, niet om mijn wil te doen, maar de wil van Hem, die Mij gezonden heeft. (6:38)

... de Vader is meer dan Ik. (14:28)

De Zoon kan niets doen van Zichzelf, of Hij moet het de Vader zien doen ... Ik kan van Mijzelf niets doen ... (5:19,30)

Hij zoekt niet zijn eigen eer, maar die van de Vader:

... Ik eer mijn Vader ... Ik zoek niet mijn eer ... (8:49,50)

Ik heb U verheerlijkt op de aarde door het werk te voleindigen dat U Mij te doen gegeven hebt. (17:4)

Hij verheerlijkt de Vader door zijn gehoorzaamheid tot de dood toe:

Nu is de Zoon des mensen verheerlijkt en God is in Hem verheerlijkt. (13:31)

De openbaring van God

Johannes' hoofdthema is dat God in Jezus geopenbaard wordt. De sleutel hiertoe is de gehoorzaamheid van de Zoon. Hij laat zich hiervoor gebruiken, Hij maakt zich een willig werktuig voor de Vader, Hij luistert naar Hem, zodat men in alles wat Hij doet en zegt de wil, de werken en de liefde van de Vader ervaart:

Wie Mij gezien heeft, heeft de Vader gezien ... (14:9)

... de eniggeboren Zoon, die aan de boezem van de Vader is, die heeft Hem doen kennen. (1:18)

Zo komt het dat wij Jezus' woorden in 10:29 en 30 kunnen begrijpen: "Wat mijn Vader Mij gegeven heeft, gaat alles te boven en niemand kan iets roven uit de hand van mijn Vader. Ik en de Vader zijn één". Daarom mag Jezus ook zeggen: "Mijn schapen ... volgen Mij ... en niemand zal ze uit mijn hand roven" (10:27,28).

De eenheid tussen Vader en Zoon is er een van wederzijdse liefde. Meer dan eens zegt Jezus dat de Vader de Zoon liefheeft (3:35; 5:20; 10:17; 15:9,10; 17:24). Met zijn karakteristieke bescheidenheid zegt Jezus slechts één keer dat Hij de Vader liefheeft (14:31), maar Hij bewijst het met iedere daad van gehoorzaamheid.

Jezus' verheerlijking

Ook de heerlijkheid van de Zoon is te verstaan in het licht van zijn gehoorzaamheid. Ná zijn dood, en zelfs in zijn dood, wordt Jezus verheerlijkt – door zijn op-

standing en hemelvaart:

Als God in Hem verheerlijkt is, zal God ook Hem in Zich verheerlijken. (13:32)
... verheerlijk uw Zoon, opdat uw Zoon U verheerlijke, zoals U Hem macht hebt
gegeven over alle vlees, om aan al wat U Hem gegeven hebt, eeuwig leven te
schenken. (17:1,2)

Hij bidt om die heerlijkheid, opdat Hij op zijn beurt het verdere werk zal kunnen
doen dat de Vader voor Hem heeft bestemd 'op de jongste dag'.

Jezus spreekt hiervan op een wijze die op het eerste gezicht wat moeilijk is: de
heerlijkheid die Hij verwacht is er een "die Ik bij U had voordat de wereld
was" (17:5). Hoe moeten we dit begrijpen? De heerlijkheid die Jezus ontvangt is
de voltooiing van de intieme verhouding tussen Vader en Zoon die Johannes laat
zien, op voorwaarde van Jezus' gehoorzaamheid. De heerlijkheid is voor Hem
weggelegd, als eniggeboren Zoon, en nu zal de Vader Hem die heerlijkheid
schenken wegens zijn gehoorzaamheid én omdat Hij Zijn Zoon liefheeft. Deze
gedachte wordt duidelijk wanneer we deze woorden vergelijken met het eind van
Jezus' gebed en met de woorden van Openbaring 13:

... om mijn heerlijkheid te aanschouwen, die U Mij gegeven hebt, want U hebt
Mij liefgehad vóór de grondlegging van de wereld. (Joh 17:24)

... het lam dat geslacht is, sedert de grondlegging van de wereld ... (Op 13:8).

Zowel de dood als de daaropvolgende verheerlijking van de Zoon waren vooraf
bestemd; nu gaan ze in vervulling – en Jezus weet de juiste volgorde. Zo spreekt
ook Petrus: "Hij was van tevoren gekend, voor de grondlegging van de wereld,
maar is bij het einde der tijden geopenbaard ter wille van u ..." (1 Petrus 1:20).

De eerste

Er is nog een uitspraak in Johannes die op het eerste gezicht wat moeilijk lijkt.
Johannes de Doper zegt van Jezus: "Hij was eer dan ik". Opnieuw is er geen reden
deze woorden in de zin van een voorbestaan van de Heer te verstaan. De overige
voorbeelden tonen dat Johannes bedoelt dat Jezus in rang vóór hem komt – als
de Eniggeborene. En als u geneigd bent te zeggen: 'waarom spreekt Jezus, of
schrijft Johannes, op een zo onduidelijke manier?', bedenk dan dat Jezus vaak
opzettelijk gesproken heeft op een wijze die niet iedereen metéén kon begrijpen.
Van de vele voorbeelden hiervan in het Johannesevangelie citeren we er drie:

Breek deze tempel af en binnen drie dagen zal Ik hem doen herrijzen. (2:19)

Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u, tenzij u het vlees van de Zoon des mensen eet
en zijn bloed drinkt, hebt u geen leven in uzelf. (6:53)

Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u: eer Abraham was, ben Ik. (8:58)

Meestal worden zulke uitspraken ingeleid met de woorden: “Voorwaar, voorwaar, ik zeg u”, zoals in twee van deze voorbeelden. Als we het laatste daarvan in tijdelijk verband opvatten, missen we Jezus’ bedoeling met zijn ‘harde rede’.

Het woord

Tenslotte gaan we terug naar het begin van Johannes’ verslag, waar hij over ‘woord van God’ spreekt. Er wordt dikwijls verondersteld dat ‘het woord dat in het begin bij God was’ een zinspeling op Jezus in zijn voorbestaan is. Maar is dat zo? We hebben al gezien dat Jezus de volmaakte openbaring van God is, beter dan iedere eerdere openbaring en in het bijzonder beter dan iedere Zelfopenbaring van God door het Oude Testament. Johannes benadrukt dit in zijn eerste hoofdstuk: “de wet is door Mozes gegeven, de genade en de waarheid zijn door Jezus Christus gekomen. Niemand heeft God ooit gezien; de eniggeboren Zoon ... heeft Hem doen kennen” (1:18).

Elders in zijn evangelie laat Johannes zien, dat Jezus de werkelijkheid is waarop vele symbolen en gebeurtenissen in het Oude Testament gewezen hadden: de slang in de woestijn, de wijnstok, het manna, water uit de rots, enzovoorts. Het onderwerp van dit eerste hoofdstuk is inderdaad het verband tussen Jezus en het Oude Testament. Johannes geeft een soort beknopte geschiedenis van Gods Zelfopenbaring: “In het begin was het Woord en het Woord was bij God en het Woord was God”. De woordschikking van het laatste gedeelte, en het ontbreken (in de grondtekst) van het lidwoord ‘het’ vóór God, geven aan dat het onderwerp van de zin ‘woord’ is, en dat ‘God’ de betekenis van een bijvoeglijk naamwoord heeft: ‘het woord was goddelijk’ of ‘alles wat God was, dat was ook het Woord’. Vers 3 – “Alle dingen zijn door het Woord geworden” – maakt duidelijk dat Johannes in deze openingsverzen op Genesis 1 zinspeelt, waar tien keer wordt verteld dat “God zei ... en het was alzo”. Zo zegt dan ook Psalm 33 dat het woord van God alles gemaakt heeft. Het is bovendien een gewoonte van de oudtestamentische schrijvers ‘het woord’ als een zelfstandigheid te beschouwen, een soort synoniem voor Gods actieve aanwezigheid in Zijn schepping en onder de mensen:

Hij zendt zijn bevel op de aarde, zijn woord loopt zeer snel. (Ps 147:15)

De HERE heeft een woord gezonden in Jakob en het is gevallen in Israël. (Jes 9:7)

... zo zal mijn woord, dat uit mijn mond uitgaat, ook zijn; het zal niet leeg naar Mij terugkeren, maar het zal doen wat Mij behaagt ... (Jes 55:11)

In de volgende verzen spreekt Johannes van de komst van Johannes de Doper, en brengt dan de komst van het waarachtige licht (Jezus) in verband met de geschiedenis van Gods woord onder de mensen. “Het was in de wereld, en de wereld is door het woord geworden, en de wereld heeft het niet gekend. Het kwam tot het

zijne en de zijnen hebben het niet aangenomen” (verzen 10,11). De Nieuwe Bijbelvertaling geeft hier ‘hij’ in plaats van ‘het’. In het Grieks staat inderdaad ‘hij’, maar alleen omdat het woord ‘logos’ in het Grieks mannelijk is. Het woord dat eerst Gods instrument was bij de schepping, werd vervolgens tot mensen gesproken door de profeten van het Oude Testament – maar de meeste mensen hebben het woord, en daarmee God, niet gekend; slechts weinigen hebben het aanvaard, en zijn daardoor kinderen van God geworden (verzen 12,13). Maar nu, eindelijk, is de volmaakte Zelfopenbaring gekomen: “Het Woord is vlees geworden, en het heeft onder ons gewoond en wij hebben zijn heerlijkheid aanschouwd, een heerlijkheid als van de eniggeborene van de Vader, vol van genade en waarheid” (vers 14). Wanneer we dit contrast tussen Jezus en de openbaring in het Oude Testament niet herkennen, en de verzen 1-13 op Jezus (in zijn vermeende voorbestaan) toepassen, missen we volledig de wonderbare en vreugdevolle boodschap van Johannes: dat wat mensen tot die tijd slechts door woorden van profeten hadden mogen horen, zien en beleven, dat is nu in al zijn heerlijkheid openbaar geworden – in een mens, in het vlees, in een gehoorzame Zoon, geheel toegewijd aan het werk van de Vader – en wij hebben Hem mogen zien.

3. De gekruisigde en verhoogde Heer van het leven

A. Hij heeft zich vernederd tot de kruisdood

De gemeente van de Heer Jezus in Filippi kampte met onenigheden onder haar leden – een kwaad waaronder Christus' volk maar al te vaak geleden heeft. Paulus noemt in zijn brief aan deze gemeente twee zusters bij name, die met elkaar in twist waren geraakt: "Euodia en Syntyche vermaan ik, eensgezind te zijn in de Heer" (Filippenzen 4:2). Maar uit de krachtige vermaning, die de apostel al eerder in zijn brief gaf, blijkt dat menselijk egoïsme en het zoeken van eigenbelang ook onder andere gemeenteleden aanleiding tot wrijvingen hadden gegeven. Hij doet daarom op eenieder een krachtig beroep naar eensgezindheid te streven in een geest van nederigheid en zelfverloochenende liefde. "Indien er dan enig beroep op u gedaan mag worden ... maak dan mijn blijdschap volledig door eensgezind te zijn, één in liefdebeton, één van ziel, één in streven, zonder zelfzucht of ijdel eerbejag; maar in ootmoedigheid achte de een de ander uitnemender dan zichzelf" (2:1-4).

De gezindheid van Christus

Tijdens Jezus' predikingswerk gebeurde het eens dat zelfzucht – in dit geval het verzoek van twee discipelen om in zijn Koninkrijk naast Hem te mogen zitten! – de verontwaardiging van de andere discipelen opwekte, zodat zij gingen ruziën over wie onder hen nu werkelijk de belangrijkste was. In een poging hen een betere houding te leren aannemen, wees Jezus op zijn eigen zelf verloochenende gedrag: "Maar wie onder u groot wil worden, zal uw dienaar zijn, en wie onder u de eerste wil zijn, zal uw slaaf zijn; zoals de Zoon des mensen niet gekomen is om Zich te laten dienen, maar om te dienen en zijn leven te geven als losprijs voor velen" (Matteüs 20:26-28).

Om zijn oproep tot nederigheid kracht bij te zetten, richt ook Paulus in deze brief de aandacht op een vergelijkbare wijze op het voorbeeld van Jezus' dienstbaarheid: "Laat die gezindheid bij u zijn, die ook in Christus Jezus was" (2:5). Dit voorbeeld wordt verder nader uiteengezet in een bijzonder inhoudsrijke lofprijzing.

Een hymne

In de loop van de vorige eeuw is deze passage opnieuw met grote nauwkeurigheid onderzocht. De onderzoekers wijzen op de gedragen schrijftrant, een aantal bijzondere woorden die nergens anders in het Nieuwe Testament voorkomen, het parallelisme in de regels dat aan de principes van Hebreeuwse poëzie beantwoordt, en het gebruik van assonantie (halfrijm). Op grond van dit alles menen

veel taalkundige theologen het bewijs te zien voor een vroegchristelijke hymne, mogelijk bestaande uit vijf strofen. In tegenstelling tot vroegere pogingen de betekenis van de woorden te zoeken in de filosofische taal van het klassieke Grieks, meent men nu dat de wortels van de hymne in de vroege gemeente liggen, met haar bekendheid met de oudtestamentische geschriften.

In de volgende korte verklaring wordt uitgegaan van de veronderstelling dat – ongeacht de kwestie van een eventuele vertaling uit het Aramees, de toenmalige voertaal onder de Joden in hun land, of een compositie door Paulus zelf – deze lofprijzing van Christus' nederigheid door Gods Geest werd geïnspireerd, en een vervulling laat zien van de belofte van de invloed van de 'Parakleet': "Die zal u alles leren en u te binnen brengen al wat Ik u gezegd heb Hij zal Mij verheerlijken" (Johannes 14:26, 16:14).

De woorden van de hymne nader bekeken

*Die in de gestalte van God zijnde
het God gelijk zijn
niet als een roof heeft geacht ... (vers 6)*

Het woord in de eerste regel vertaald met 'zijnde' is een goed voorbeeld van de ontoereikendheid van de poging de betekenis van de woorden van deze lofprijzing te verklaren vanuit het klassieke Grieks. Invloedrijke commentatoren hebben gezegd dat het woord 'oorspronkelijk' betekent, en daarom verwijst naar een vroegere bestaanswijze van Christus, namelijk als God in de hemel. Maar we hoeven alleen maar met behulp van een concordantie op de grondtaal het nieuwtestamentische gebruik na te gaan, om te kunnen vaststellen dat deze stelling niet opgaat wat de *koine* (de omgangstaal waarin het Nieuwe Testament werd geschreven) betreft. Hetzelfde deelwoord (*huparkō*) komt, bijvoorbeeld, in Romeinen 4:19 voor: "ongeveer honderd jaar oud zijnde", waar de vertaling "oorspronkelijk een honderd jaar oud" ongerijmd zou zijn. Nog overtuigender is dat Paulus in 1 Korintiërs 11:7 over Adam zegt wat in deze hymne met betrekking Christus wordt gezegd: "Hij is (*huparkō*: zijnde) het beeld en de heerlijkheid van God" (1 Korintiërs 11:7). Ook hier is er geen mogelijkheid van een vroegere tegenover een latere bestaat wijze.

Naast deze woorden in de hymne "in de gestalte (*morphē*) van God zijnde", wordt elders gezegd dat Christus het beeld van God is:

... Christus, die het beeld (*eikōn*) van God is. (2 Kor 4:4)

Hij is het beeld (*eikōn*) van de onzichtbare God ... (Kol 1:15)

Zowel 'gestalte' als 'beeld' geven een zichtbare gelijkenis aan, en het woordgebruik in het Griekse Oude Testament, evenals in het Nieuwe Testament, laat zien

dat zij als synoniemen uitwisselbaar zijn. Een werkwoordelijke vorm komt voor in verband met gelijkheid aan Christus' beeld:

En wij allen... veranderen (*metamorphoō*) naar hetzelfde beeld (*eikōn*) van heerlijkheid tot heerlijkheid ... (2 Kor 3:18)

Want die Hij tevoren gekend heeft, heeft Hij ook tevoren bestemd tot gelijkvormigheid (*metamorphoō*) aan het beeld (*eikōn*) van zijn Zoon ... (Rom 8:29)

De beschrijving van Jezus als 'in de gestalte van God zijnde' wekt de herinnering op aan de woorden in Genesis, waarmee de schepping van de mens werd aangekondigd: "Laat ons mensen maken naar ons beeld, als onze gelijkenis" (Genesis 1:26). Uitgaande van deze gelijkenis tussen wat Paulus elders 'de eerste mens, Adam' en 'de laatste Adam' noemt, geeft de hymne het scherpe contrast aan in hun gedrag. Het eerste mensenpaar greep uit eigenbelang naar de door de slang voor ogen gestelde gelijkheid aan God. "U zult als God zijn, kennende goed en kwaad", zei de slang tegen Eva; en het kijken naar de begeerde vruchten in de verleidende verwachting daardoor gelijk aan de engelen te kunnen worden, versterkte haar verlangen zichzelf het verbodene toe te eigenen en het ook haar man te geven: "En de vrouw zag ... dat de boom begeerlijk was om daardoor verstandig te worden, en zij nam zijn vrucht en at, en zij gaf ook aan haar man, die bij haar was, en hij at" (Genesis 3:6), met als gevolg de constatering door de HERE: "Zie, de mens is geworden als een van Ons door de kennis van goed en kwaad" (Genesis 3:22).

In deze geschiedenis ligt dus de verklaring van de woorden in de hymne in de brief aan de Filippenzen, die anders nogal vreemd zouden zijn: "Hoewel Hij Gods gestalte had, dacht Hij er niet aan de gelijkheid met God door roof zich toe te eigenen" (2:6, Leidse vertaling). In tegenstelling met Adam is Christus – zoals de volgende strofe in de hymne nader vertelt – 'gehoorzaam'. Dit contrast tussen de twee is des te aannemelijker daar het ook op andere plaatsen in Paulus' brieven voorkomt, in het bijzonder in een uitvoerige uiteenzetting in de Romeinenbrief van de 'overtreding', 'zonde' en 'on gehoorzaamheid' van Adam enerzijds en de 'daad van gerechtigheid' en de 'gehoorzaamheid' van Christus anderzijds.

*... maar Zichzelf ontledigd heeft,
en de gestalte van een dienstknecht heeft aangenomen,
en aan de mensen gelijk geworden is. (vers 7)*

De onmiskenbare zinspelingen in de eerste strofe op de zondeval, beschreven in het boek Genesis, geven reden ook voor deze strofe een oudtestamentische achtergrond te zoeken. Zoals wij het zien kan er geen redelijke twijfel over bestaan, dat de hymne hier slaat op de vierde profetie van Jesaja aangaande de lijdende

Knecht van de HERE; vooral omdat er gesproken wordt over 'de gestalte van een dienstknecht'. In de slotverklaring van de profetie – waarin het redengevende woord 'daarom' voorkomt, dat ook later in de hymne staat – wordt van de verhoging van de Knecht gezegd: "omdat Hij zijn leven heeft uitgegoten in de dood" (Jesaja 53:12). Dit woord wordt elders gebruikt voor het leegmaken van iets, bijvoorbeeld: "Daarop goot zij snel haar kruik leeg" (Genesis 24:20); maar verder ook voor het verlies van leven: "giet mijn leven niet uit" (Psalm 141:8). Het meest interessant is het gebruik van dit begrip in verband met bloedoffers om de zonde weg te nemen: "Het bloed van uw slachtoffers zal op het altaar van de HERE, uw God, uitgegoten worden" (Deuteronomium 12:27). In de voorschriften met betrekking tot het offerritueel wordt dikwijls gesproken van het uitgieten van bloed, hoewel met gebruik van andere woorden. Des te interessanter is het dan dat Paulus de marteldood die hij verwacht te moeten ondergaan, als een uitgegoten plengoffer beschouwt, en enkele verzen later in Filippenzen 2 hierover schrijft: "Maar ook indien ik geplengd word bij de offerande en de eredienst van uw geloof, verblijd ik mij" (2:17). Ook in zijn laatste brief schrijft de apostel: "Want wat mij aangaat, nu al word ik als plengoffer geofferd en het tijdstip van mijn verscheiden staat voor de deur" (2 Timoteüs 4:6).

Voorop in de tweede strofe staat dus dat Christus, in plaats van zichzelf iets toe te eigenen, zichzelf heeft gegeven, zelfs tot zijn offerdood toe. Zijn eigen woorden hierover leveren het beste commentaar op deze zinsnede in de hymne: "zoals de Zoon des mensen niet gekomen is om Zich te laten dienen, maar om te dienen en zijn leven te geven als losprijs voor velen" (Matteüs 20:28).

Na deze uiterste daad van zelfopoffering te hebben bezongen, gaat de strofe in de volgende regels twee stappen terug in de tijd. Met de woorden "en de gestalte van een dienstknecht heeft aangenomen", wordt zijn dienstbaarheid tijdens zijn werk op aarde geprezen. Na in de bovenzaal de voeten van de discipelen te hebben gewassen, zei Jezus: "Ik heb u een voorbeeld gegeven, opdat ook u doet, zoals Ik u gedaan heb"; "Ik ben in uw midden als dienaar" (Johannes 13:15, Lucas 22:27). Als de gemeenteleden in Filippi deze houding van dienstbaarheid maar zouden willen navolgen, dan zou de vrede onder hen al spoedig hersteld worden.

In de derde regel – "en aan de mensen gelijk geworden is" – gaat de gedachte uit naar Jezus' bereidwilligheid als mens onder zijn volk te leven. Vanwege zijn verwekking door God als Zijn eniggeboren Zoon, was Hij van oorsprong groter, meer, dan alle engelen en mensen. Toch nam Hij de beslissing niet onder zijn volk op te treden als de machtige Koning, die door iedereen gediend moest worden, maar als hun dienaar. Hij maakte geen gebruik van het gemak dat Hij van anderen had kunnen verwachten, in vervulling van de opdracht die de Vader Hem op-

gelegd had. "De vossen hebben holen en de vogels van de hemel nesten, maar de Zoon des mensen heeft geen plaats om het hoofd neer te leggen" (Matteüs 8:20).

*En in zijn uiterlijk als een mens bevonden, heeft Hij Zich vernederd
en is gehoorzaam geworden tot de dood – ja, tot de kruisdood. (vers 8)*

De tweede en derde strofe zijn opgebouwd volgens de stijlfiguur die chiasme wordt genoemd. De volgorde: kruisdood, dienstbaarheid als knecht, en zijn bestaan als mens onder andere mensen, wordt nu in tegenovergestelde volgorde beschreven. Het woord 'als mens bevonden' stelt Jezus' bestaan als mens in de passieve vorm voor; want dit is niet zijn daad, maar is toe te schrijven aan de verwekkingsdaad van zijn Vader in de hemel, die alleen verantwoordelijk is voor zijn geboorte. Wat Christus wél gedaan heeft, is de voor Hem bereide rol van een Knecht volledig accepteren, door vrijwillig alle hoon en verachting te ondergaan waarover Jesaja had gesproken in zijn profetieën over de Knecht van de HERE: "Mijn rug heb Ik gegeven aan wie sloegen, en mijn wangen aan wie Mij de baard uittrokken; mijn gelaat heb Ik niet verborgen voor smadelijk speeksel" (Jesaja 50:6).

Met de woorden "en is gehoorzaam geworden tot de dood" keert de gedachte terug naar haar beginpunt in de eerste regel van de vorige strofe, waar wordt gezegd dat de Knecht zich leeg had gemaakt. Men veronderstelt meestal dat de woorden "ja, tót de kruisdood" een toevoeging zijn van Paulus, om de mate van Jezus' zelfopoffering te benadrukken.

*Daarom heeft God Hem ook uitermate verhoogd
en Hem de naam boven alle naam geschonken ... (vers 9)*

Ook deze vierde strofe bevat duidelijk waarneembare zinspelingen op de Knecht-profetieën in het boek Jesaja. De vierde daarvan wordt ingeleid met de woorden: "Zie, mijn Knecht zal voorspoedig zijn, Hij zal verhoogd, ja, ten hoogste verheven zijn" (Jesaja 52:13). Gods beweegreden voor deze buitengewone verhoging wordt aangegeven met het redengevende 'daarom' en 'omdat' – "daarom zal Ik Hem een deel geven onder velen ... omdat Hij zijn leven heeft uitgegoten in de dood" (Jesaja 53:12) – waarmee deze strofe begint: "daarom heeft God Hem uitermate verhoogd". De erenaam die Jezus wordt toegekend, wordt Hem door de Vader 'geschonken', een woord dat de betekenis heeft van een gift die vrijelijk wordt gegeven uit liefde en genade. Als gevolg van deze aanstelling zal Gods door Jesaja aangekondigd doel, om iedereen op aarde tot onderdanigheid aan Gods wil te brengen, door Jezus' heerschappij verwezenlijkt worden: "Keer u tot Mij en laat u verlossen, alle einden van de aarde, want Ik ben God en niemand meer. Want Ik heb gezworen bij Mij zelf, waarheid is uit mijn mond uitgegaan,

een woord dat niet zal worden herroepen: dat voor Mij elke knie Zich zal buigen, dat bij Mij elke tong zal zweren" (Jesaja 45:22,23). Paulus heeft deze toestand van wereldwijde onderdanigheid voor ogen, wanneer Hij zegt dat Christus als Koning moet heersen totdat alles Hem onderworpen is (1 Korintiërs 15:24-28).

*... opdat in de naam van Jezus zich alle knie zou buigen
van hen, die in de hemel en die op de aarde en die onder de aarde zijn,
en alle tong zou belijden:*

Jezus Christus is Heer, tot eer van God, de Vader. (verzen 10,11)

In deze laatste strofe wordt de betekenis van Christus' heerschappij nader uitgewerkt. De eretitel die de Vader Jezus geschonken heeft, moet eenieder erkennen in de belijdenis: 'Jezus is Heer'. De allereerste bekendmaking hiervan heeft op de Pinksterdag plaatsgehad, naar aanleiding van Petrus' citaat uit het boek Joël: "En het zal zijn, dat al wie de naam van de Here aanroept, behouden zal worden" (Handelingen 2:21, Joël 2:32). Uitgaande van deze woorden legt Petrus vervolgens uit, dat met de opstanding en verhoging van Christus Hij zelf de 'Here' is die men voor zijn behoudenis moet aanroepen. De gehele toespraak is gericht op de vaststelling van de grote waarheid waarmee de apostel eindigt: "Dus moet ook het gehele huis van Israël zeker weten, dat God Hem èn tot Heer èn tot Christus gemaakt heeft, deze Jezus, die u gekruisigd hebt" (Handelingen 2:36). Ook achter de woorden 'gemaakt heeft' ligt de gedachte van Gods liefdevolle geschenk van hoogste autoriteit aan Zijn Zoon.

Met de woorden "hen, die in de hemel zijn", drukt de hymne de hulding van Christus door de engelen uit. Het boek Openbaring onthult de lofprijzingen van engelen bij zijn hemelvaart en verhoging: "u bent waardig de boekrol te nemen en haar zegels te openen: want U bent geslacht en U hebt hen voor God gekocht met uw bloed ... Het Lam, dat geslacht is, is waardig te ontvangen de macht en de rijkdom, en de wijsheid en de sterkte, en de eer en de heerlijkheid en de lof ... Hem, die op de troon gezeten is en het Lam, zij de lof en de eer en de heerlijkheid en de kracht tot in alle eeuwigheden" (Openbaring 5:9-13). De volgende categorie in de hymne, 'die op de aarde zijn', voorziet de tijd wanneer alle mensen op aarde Christus als Heer zullen erkennen en gehoorzamen. Tenslotte duidt 'die onder de aarde zijn' aan dat het volk van Christus dat is ontslapen, zal ontwaken om, samen met alle engelen en aardbewoners, Christus als Heer te huldingen.

Nabeschuwing

Bezien wij tenslotte de hymne in haar geheel, dan vallen daar enkele conclusies uit te trekken. In de eerste plaats heeft zij een praktisch doel, namelijk de gemeenteleden in Filippi aan te sporen het voorbeeld van Jezus' zelf verloochenen- de nederigheid na te volgen en zodoende de eenheid en vrede binnen de ge-

meente te herstellen. In de tweede plaats geven de toespelingen op de schepping van de mens en de zondeval in het boek Genesis en de Knechtprofetie in Jesaja, én de overeenkomst met wat Jezus zelf gezegd heeft over zijn dienstbaarheid onder zijn volk en zijn discipelen, het nodige inzicht in de aard van zijn voorbeeld. Ongeacht zijn hoge rang als Gods eniggeboren Zoon, geboren om Wereldkoning te worden, heeft Christus tijdens zijn aardse leven afstand gedaan van zijn koninklijke voorrechten, om mensen te dienen en in gehoorzaamheid aan de wil van zijn Vader voor hen te sterven.

Hiermee komt, zoals wij het zien, iedere toepassing op een vermeend besluit tijdens een voorbestaan in een leven als God in de hemel volledig te vervallen – in ieder geval kan de hymne niet als bewijs dienen voor zo'n 'pre-existentie'. Er wordt daarin met geen woord over gerept dat Christus zijn goddelijke attributen van almacht, alwetendheid, alomtegenwoordigheid, enzovoorts, zou hebben afgelegd – wat ook onvoorstelbaar zou zijn. Ook zien wij niet in hoe de hymne dan zou kunnen dienen als aansporing tot nederigheid in onze menselijke situatie. Daarom lijkt het ons niet nodig in te gaan op de diepgaande bezwaren tegen zo'n opvatting die toch nergens in de Schrift wordt geleerd.

3. De gekruisigde en verhoogde Heer van het leven

B. Hij is de Eerstgeborene van de gehele schepping

Er zijn aanduidingen in het Nieuwe Testament, dat Joodse gelovigen in de eerste tijd moeite hadden de unieke en hoogste plaats die Christus na zijn opstanding werd toegewezen, voldoende naar waarde te schatten. Grootgebracht met het sterke geloof in één God, Die vanaf Zijn troon in de hemel Zijn alleenheerschappij uitoefent, vonden zij het moeilijk zich volledig te realiseren dat Zijn Zoon na zijn overwinning op het vlees aan Zijn rechterhand had plaatsgenomen, bekleed met Zijn kenmerken. De schrijver van de brief aan de Hebreeën achtte het, om welke reden dan ook, nodig om allereerst het uitvoerige Schriftbewijs te leveren dat Christus uitnemender is dan alle engelen. Dit had hij zeker niet gedaan als er geen noodzaak was een gebrekking inzicht recht te zetten; en dit houdt mogelijk verband met zijn waarschuwing voor 'allerlei vreemde leringen' (Hebreeën 13:9).

De verhevenheid van Christus

Uit Paulus' brief aan de gemeente in Kolosse, waar veel Joden waren, blijkt dat ook daar gelovigen onder de indruk waren gekomen van een dwaalleer die aanleiding gaf tot onderwaardering van dat Christus 'voldoende', 'genoeg', is voor de verlossing van mensen. Terwijl niet alle bijzonderheden van deze dwaling bekend zijn, lijkt het veelbetekenend dat Paulus onder andere de verering van engelen afkeurt (Kolossenzen 2:18). Deze toestand binnen de gemeente zal dan ook de reden zijn geweest voor de zo inhoudrijke uiteenzetting van Christus' voorrang in het eerste hoofdstuk van zijn brief.

Al meteen na de inleiding – zijn gebruikelijke zegenwens, en zijn lofprijzing van het geloof, de liefde en de geestelijke groei in de gemeente – legt Paulus de basis voor zijn uiteenzetting van de verhevenheid van Christus, door Hem voor te stellen als de Koning over het Koninkrijk dat met zijn komst tot stand is gekomen: "Hij (de Vader) heeft ons verlost uit de macht van de duisternis en overgebracht in het Koninkrijk van de Zoon van zijn liefde, in wie wij de verlossing hebben, de vergeving van de zonden" (1:13,14). De Joden waren vertrouwd met het Koninkrijk dat God eens in Israël had opgericht, als voorloper van het wereldwijde Koninkrijk dat de Messias in de eindtijd zou herstellen, wanneer Hij van de troon van David in Jeruzalem af over de gehele aarde zal regeren. Maar de beloofde Messias is nu verschenen, en heeft met tal van ongeëvenaarde tekenen gedemonstreerd dat zijn Rijk gekomen is. En al zal Hij pas bij zijn terugkomst uit de hemel de volken vrede verkondigen, en zal zijn heerschappij zich dan pas over de gehele

aarde uitstrekken, oefent Hij nu al zijn Koninklijke gezag uit over zijn volgelingen. Zij zijn overgegaan van de wereld van duisternis en dood naar het Rijk van hun Heiland, en mogen zich erover verheugen dat Hij hun zonden heeft vergeven.

Het Beeld en het Begin

Paulus leidt zijn hierop volgende uiteenzetting van de majesteit van Christus in met de woorden:

*Hij is het beeld van de onzichtbare God,
de Eerstgeborene van de gehele schepping ... (1:15)*

In de overeenkomstige woorden aan het begin van het tweede gedeelte in deze passage staat:

*Hij is het Begin,
de Eerstgeborene uit de doden ... (vers 18)*

Hieruit blijkt al dat Christus als het beeld van God bij Paulus de gedachte wekt van het contrast met Adam, die hij elders 'het beeld en de heerlijkheid van God' noemt (1 Korintiërs 11:7). Gods doel met de schepping van mensen werd aangegeven met de woorden: "Laat ons mensen maken naar ons beeld, als onze gelijkenis" (Genesis 1:26). Vandaar dat het allereerste geslachtsregister in het boek van geslachtsregisters begint met Gods schepping van mensen: "Op de dag, dat God Adam schiep, maakte Hij hem naar de gelijkenis van God". Van Adam wordt echter gezegd: "Toen Adam honderddertig jaar geleefd had, verwekte hij een zoon naar zijn gelijkenis, als zijn beeld" (Genesis 5:1-3). Met deze situatie voor ogen maakt Paulus in zijn verklaring van de opstanding uit de doden een contrast tussen hen die het beeld van Adam als zijn nakomelingen dragen en hen die aan het beeld van Christus gelijkvormig zullen zijn: "De eerste mens is uit de aarde, stoffelijk, de tweede mens is uit de hemel. Zoals de stoffelijke is, zijn ook de stoffelijken, en zoals de hemelse is, zijn ook de hemelsen. En zoals wij het beeld van de stoffelijke gedragen hebben, zo zullen wij het beeld van de hemelse dragen" (1 Korintiërs 15:47-49). De hoop op verandering naar gelijkheid van natuur met Christus, drukt de apostel in zijn brief aan de Romeinen als volgt uit: "Want die Hij van tevoren gekend heeft, heeft Hij ook van tevoren bestemd tot gelijkvormigheid aan het beeld van zijn Zoon" (Romeinen 8:29), en in zijn brief aan de Filippenzen: "de Heer Jezus Christus ... die ons vernederd lichaam veranderen zal, zodat het aan zijn verheerlijkt lichaam gelijkvormig wordt, naar de kracht, waarmee Hij ook alle dingen Zich kan onderwerpen" (Filippenzen 3:21).

Dezelfde voorstelling ligt in de parallelle beschrijving van Christus: 'Hij is het Begin'. In Hem is voor de eerste keer Gods genadige voornemen een verheerlijkte familie uit de mensheid te scheppen verwezenlijkt. Juist het feit dat Paulus, naast

de beschrijving als Beeld en Begin, Christus de Eerstgeborene noemt, laat zien dat met diens opstanding Gods liefdevolle doel nu voor het eerst gestalte heeft gekregen. Deze voorstelling van Jezus als Eerste van een nieuwe schepping komt tot uiting in zijn beschrijving van zichzelf als 'het begin van Gods schepping' (Openbaring 3:14). Dit is Gods schepping, en daarin neemt Christus in alle opzichten de eerste plaats in onder al Gods kinderen.

De Eerstgeborene

De term 'eerstgeborene' duidt in Israël meestal de voornaamste van alle zonen van een vader aan. Dit zou normaal de zoon zijn die het eerst werd geboren, die een dubbel deel van de erfenis kreeg (Deuteronomium 21:17). In zijn laatste woorden tot zijn zonen zei Jakob: "Ruben, mijn eerstgeborene bent u, de voornaamste in hoogheid, de voornaamste in vermogen" (Genesis 48:3). Maar de ereplaats van de eerstgeborene kon gegeven worden aan een meer geschikte zoon. In plaats van Ruben, bijvoorbeeld, werd Jozef als de wettelijke eerstgeborene gekozen (1 Kronieken 5:1). Trouwens in alle vier eerste geslachten van de nakomelingen van Abraham verliest de het eerst in de tijd geborene de voorrechten van de eerstgeborene – Isaäk in plaats van Ismaël, Jakob in plaats van Esau, Jozef in plaats van Ruben, Efraïm in plaats van Manasse – om het volk te leren dat het voorrecht van het in de lijn van de komende Messias komen te staan, niet geschonken wordt op grond van vleselijke afkomst. Over Christus werd daarom profetisch beloofd dat God Hem tot Eerstgeborene zou stellen: "Ja, Ik zal Hem tot een eerstgeborene stellen, tot de hoogste van de koningen van de aarde" (Psalm 89:28). Na zijn opstanding uit de doden werd Christus verhoogd als Koning en Heer over alles, en als voornaamste van de 'koningen en priesters' die op aarde zullen regeren: "Jezus Christus, de getrouwe getuige, de eerstgeborene van de doden en de overste van de koningen van de aarde"; "Hij heeft ons tot een koninkrijk, tot priesters voor zijn God en Vader gemaakt", "zij zullen als koningen heersen op de aarde" (Openbaring 1:5,6; 5:10).

Wat de benaming van Christus als 'Eerstgeborene' stellig doet, is Hem plaatsen binnen Gods familie als deelnemer en Hoofd, in tegenstelling met God Die buiten en boven de familie van kinderen staat. "Want Hij, die heiligt (Christus), en zij, die geheiligt worden, zijn allen uit Eén [God]; daarom schaamt Hij Zich niet hen broeders te noemen ... Ziehier ik en de kinderen, die God mij gegeven heeft" (Hebreeën 2:11-13). Broeders van God zijn de verlostes zeker niet, maar wel broeders van, of in, Christus (Kolossenzen 1:2). God heeft Christus verwekt als de eniggeboren Zoon, en in hun verbondenheid met Hem worden andere kinderen geadopteerd, en op die wijze de gehele familie tot stand gebracht. Daarom mogen zij zich verheugen over de aanneming tot zonen:

Maar toen de volheid van de tijd gekomen was, heeft God zijn Zoon uitgezonden, geboren uit een vrouw, geboren onder de wet, om hen die onder de wet waren, vrij te kopen, opdat wij het recht van zonen zouden verkrijgen. (Gal 4:4,5)

Die Geest getuigt met onze geest, dat wij kinderen van God zijn. Zijn wij nu kinderen, dan zijn wij ook erfgenamen: erfgenamen van God en mede-erfgenamen met Christus. (Rom 8:16,17)

Uit dit alles blijkt dat Christus onder Gods kinderen de plaats inneemt van Hoofd in Gods familie, en dus ook om deze reden niet als God beschouwd kan worden.

De twee beschrijvingen: 'de eerstgeborene van de gehele schepping' en 'de eerstgeborene uit de doden' hebben beide betrekking op dezelfde zaak. Christus wordt om dezelfde reden ook 'de Eersteling van hen, die ontslapen zijn' genoemd (1 Korintiërs 15:20-23); een beschrijving die Hem beschouwt als deel van de oogst, die God bezig is uit de mensheid binnen te brengen. Niet alleen is Hij de eerste in tijd om bevrijd te worden uit de vergankelijkheid van het menselijk bestaan, maar het is door de verbondenheid met Hem in zijn opstanding dat zijn volk mag hopen ook deel te krijgen aan Gods gave van eeuwig leven: "In Hem bent ook u mede opgewekt door het geloof aan de werking van God, die Hem uit de doden heeft opgewekt" (Kolossenzen 2:12).

In Hem zijn alle dingen geschapen

Bij de voortzetting van zijn uitleg zegt Paulus dat alle dingen in en door en tot Christus zijn geschapen. Wat hij niet zegt, is dat alle dingen uit Christus zijn. Dat dit niet toevallig is, blijkt uit het feit dat hij dit wel van de Vader zegt, en daarbij onderscheid maakt tussen de Vader en de Zoon. In zijn geloofsuiting in zijn brief aan de Korintiërs schrijft Paulus: "voor ons echter is er maar één God, de Vader, uit wie alle dingen zijn en tot wie wij zijn, en één Heer, Jezus Christus, door wie alle dingen zijn, en wij door Hem" (1 Korintiërs 8:6). In een lofprijzing van de unieke heerlijkheid van de Vader, waarmee hij zijn breedvoerige uiteenzetting van Gods heilswerk in Christus in de Romeinenbrief afrondt, zegt Paulus: "Want uit Hem en door Hem en tot Hem zijn alle dingen" (Romeinen 11:36). De verklaring dat alles niet uit maar in en door Christus is geschapen, komt overeen met het veelvoudige getuigenis in de Schrift dat alleen God de Schepper is, maar geeft tegelijkertijd de bijzondere relatie aan tussen Christus en de schepping. De uitdrukking 'alle dingen' komt op verscheidene plaatsen in het Nieuwe Testament voor; niet met betrekking tot de natuur in het algemeen, maar met de specifieke betekenis van de gehele mensheid op aarde. En wel in verband met Gods doel dat in Psalm 8 wordt aangegeven: "alle dingen hebt U onder zijn voeten gesteld". Hoewel Davids woorden van overdenking in eerste instantie terugkijken op Gods

aanstelling van Adam en zijn nakomelingen als opzichters over al het levende op aarde, "schapen en runderen alle samen, en ook de dieren van het veld, de vogels van de hemel en de vissen van de zee, wat de paden van de zeeën doorkruist", hebben Christus en zijn apostelen hierin een profetie gelezen met betrekking tot wat de Hebreeënbrief beschrijft als 'de toekomstige wereld', wanneer Christus en de zijnen, als verheerlijkte gemeenschap en volmaakte familie, heerschappij zullen uitoefenen over alle mensen op aarde. De schrijver gaat uit van het gedeelte in Psalm 8 dat, naar aanleiding van de woorden in Genesis 1, de plaats van de mens als de kroon van Gods schepping aangeeft:

Wat is de mens, dat U hem gedenkt, of de mensenzoon, dat U naar hem omziet? U hebt hem voor een korte tijd beneden de engelen gesteld, met heerlijkheid en eer hebt U hem gekroond, alle dingen hebt U onder zijn voeten onderworpen. (Heb 2 6-8, Ps 8:5-7)

Na dit citaat legt de schrijver de betekenis hiervan nader uit:

Want bij dit: alle dingen hem onderworpen, heeft Hij niets uitgezonderd, dat hem niet onderworpen zou zijn. Maar nu zien wij nog niet, dat alle dingen hem onderworpen zijn; maar wij zien Jezus, die voor een korte tijd beneden de engelen gesteld was vanwege het lijden van de dood, opdat Hij door de genade van God voor een ieder de dood zou smaken, met heerlijkheid en eer gekroond. Want het voegde Hem, om wie en door wie alle dingen bestaan, dat Hij, om vele zonen tot heerlijkheid te brengen, de Leidsman van hun behoudenis door lijden heen zou volmaken. Want Hij, die heiligt, en zij, die geheiligd worden, zijn allen uit één; daarom schaamt Hij Zich niet hen broeders te noemen. (Heb 2:8-11)

Volgens deze verklaring zal de Eerstgeborene in Gods familie zijn Koninklijke heerschappij over alle mensen op aarde uitoefenen, samen met de andere zonen die Hij nu bezig is tot deze 'heerlijkheid en eer' van koningschap op aarde te leiden. Op vergelijkbare wijze ziet ook Paulus de vervulling van de Psalm bij de komst van Christus om zijn koningschap op aarde te vestigen:

... daarna het einde, wanneer Hij het koningschap aan God de Vader overdraagt, wanneer Hij alle heerschappij, alle macht en kracht onttroond zal hebben ... want alles heeft Hij aan zijn voeten onderworpen. (1 Kor 15:24-28)

Dezelfde toepassing van de uitdrukking 'alle dingen' in Psalm 8 komt ook in Paulus' brief aan de Efeziërs voor:

... door Hem uit de doden op te wekken en Hem te zetten aan zijn rechterhand in de hemelse gewesten, boven alle overheid en macht en kracht en heerschappij en alle naam, die genoemd wordt niet alleen in deze, maar ook in de

toekomstige eeuw. En Hij heeft alles onder zijn voeten gesteld en Hem als hoofd boven al wat is, gegeven aan de gemeente, die zijn lichaam is, vervuld met Hem, die alles in allen volmaakt. (Efez 1:20-23)

Bovendien komt deze belofte van 'de heerlijkheid en eer' van koningschap, die in Psalm 8 aan de Zoon des mensen wordt geschonken, nauw overeen met het tafereel in Daniël 7, waar de Zoon des mensen voor God in de hemel wordt geleid om van Hem alle macht op aarde te ontvangen:

... en Hem (de Mensenzoon) werd heerschappij gegeven en eer en koninklijke macht, en alle volken, natiën en talen dienden Hem. Zijn heerschappij is een eeuwige heerschappij, die niet zal vergaan, en zijn koningschap is een dat onverderfelijk is. (Dan 7:13-14)

Het nauwe verband tussen Psalm 8, zo in het Nieuwe Testament in Gods voortschrijdende openbaring uitgelegd en verduidelijkt, en de uitdrukking 'alle dingen' in Kolossenzen 1, wordt nog bevestigd in het vervolg. Want bij de nadere verbijzondering van 'alle dingen' maakt Paulus geen melding van 'schapen en runderen', maar: "hetzij tronen, hetzij heerschappijen, hetzij overheden, hetzij machten; alle dingen zijn door Hem en tot Hem geschapen" (Kolossenzen 1:16). Dáár gaat het ook over in die andere toepassingen van Psalm 8:

... alle heerschappij, alle macht en kracht ... (1 Kor 15:24)

... boven alle overheid en macht en kracht en heerschappij ... (Efez 1:21)

... het koningschap, de macht en de grootheid van de koninkrijken onder de gehele hemel ... (Dan 7:27)

Pas wanneer we zo aan de hand van de Schrift de specifieke betekenis van 'alle dingen' hebben vastgesteld, zowel uit de samenhang als uit de overeenkomstige passages elders in Paulus' brieven, zijn we in staat de juiste betekenis van de voorzetsels in en door Christus goed te verstaan. Over een vermeend medezeggenschap van Christus in het werk op de zes scheppingsdagen wordt in de Schrift met geen woord gerept, en we moeten ten volle rekening houden met dit gegeven. Maar de betrokkenheid van Christus bij de totstandkoming van de nieuwe schepping komt op een groot aantal plaatsen in een veelheid van facetten voor. In Christus geeft aan dat mensen alleen door middel van de levengevende relatie met Hem opgenomen kunnen worden in Gods familie.

... niemand kent de Vader dan de Zoon en wie de Zoon het wil openbaren. (Mat 11:27)

En dit is het getuigenis: God heeft ons eeuwig leven gegeven en dit leven is in zijn Zoon. Wie de Zoon heeft, heeft het leven; wie de Zoon van God niet heeft, heeft het leven niet. (1 Joh 5:11,12)

... opdat een ieder, die in Hem gelooft, eeuwig leven hebbe. (Joh 3:16)

'In Christus' geeft de verbondenheid aan met Hem, die onontbeerlijk is voor eenieder die een plaats heeft in de nieuwe schepping. Dat deze schepping bovendien door Christus tot stand komt, is een uitdrukking die verwijst naar de verlossing die Hij voor de zijnen heeft verworven, door zijn leven van volmaakte gehoorzaamheid en zijn offerdood, waardoor zij toegang tot Gods familie hebben gekregen. Tenslotte zijn alle dingen tot Christus geschapen, omdat aan Hem als Heiland en Koning de aanbidding en lofprijzing van gehoorzaamheid van alle schepselen in hemel en op aarde toekomt. De engelenzang bij Christus' verhoging tot de rechterhand van de Vader loopt op deze universele toejuicing vooruit: "Het Lam, dat geslacht is, is waardig te ontvangen de macht en de rijkdom, en de wijsheid en de sterkte en de eer en de heerlijkheid en de lof"; "Hem, die op de troon gezeten is, en het Lam zij de lof en de eer en de heerlijkheid en de kracht tot in alle eeuwigheden" (Openbaring 5:12,13).

Gods gehele volheid in Christus

Aan heel deze uiteenzetting van de hoge rang van Christus in de brief aan de Kolossenzen voegt Paulus een hoofdverklaring toe, die hij met het redengevende 'want' inleidt: "Want het heeft de gehele volheid behaagd in Hem woning te maken", waaraan later wordt toegevoegd: "want in Hem woont de gehele volheid van de godheid lichamelijk" (Kolossenzen 1:19, 2:9). De uitdrukking doet denken aan Psalm 68:19, waar wordt gesproken van Gods voornemen in Zijn heiligdom op Sion, te midden van Zijn volk, te gaan wonen. Maar hier gaat het om Gods voornemen de volheid van zijn eigenschappen in Zijn Zoon te laten wonen. Het woord 'behaagd' geeft doel en voornemen aan, bijvoorbeeld:

... het heeft uw Vader behaagd u het Koninkrijk te geven. (Luc 12:32)

... naar het welbehagen van zijn wil ... in overeenstemming met het welbehagen, dat Hij Zich in Hem had voorgenomen ... (Efez 1:5,9)

Er was eens een gelegenheid waarbij God in heerlijkheid Zijn karaktereigenschappen in Zijn Naam bekendmaakte, en het is met een zinspeling hierop dat Johannes schrijft met betrekking tot Jezus: "wij hebben zijn heerlijkheid aanschouwd, een heerlijkheid als van de eniggeborene van de Vader, vol van genade en waarheid" (Johannes 1:14; Exodus 34:6,7).

Bij de ontvouwing van Gods heilswerk onder de mensen zijn Zijn karaktereigenschappen, die eens door woorden werden bekendgemaakt, nu zichtbaar geworden in Zijn Zoon. Als het zo was, dat de Heer Jezus uit alle eeuwigheid God was geweest, dan bezat Hij al van eeuwigheid af Gods karaktereigenschappen. In dat geval zou dit voornemen van de Vader, dat Hij Zijn eigen goddelijke eigenschap-

pen in Zijn Zoon zou doen wonen niet te begrijpen zijn. Het is juist doordat Christus de Eerstgeborene is geworden, de Eerstgeborene uit de doden, dat het voor-nemen van de Vader intussen een heerlijke werkelijkheid is geworden.

4. De Leidsman en Voleinder van het geloof

De Heer Jezus in de brief aan de Hebreëen

Nergens in het Nieuwe Testament zijn de Persoon en de heerlijkheid van Christus van groter belang dan in de brief aan de Hebreëen. Al vanaf de openingsverzen staat dit onderwerp centraal. De redenen waarom dit zo is zijn duidelijk: de brief werd geschreven in een tijd van groot gevaar voor de lezers. Minder van buitenaf, door verdrukking – hoewel die ook een rol speelt – dan van binnenuit. Kennelijk is de brief aan Joodse gelovigen geschreven, en het blijkt uit de vele vermaningen in de brief dat vele van dezen op het punt stonden terug te keren tot het jodendom en tot de dienst in de tempel of synagoge. Zij waren bijna vergeten hoeveel beter het nieuwe verbond in Christus is dan het oude, onder de Wet van Mozes. Vandaar zulke waarschuwingen als deze: “Daarom moeten wij te meer aandacht schenken aan wat wij gehoord hebben, opdat wij niet afdrijven. Want indien het woord, door bemiddeling van engelen gesproken, van kracht is gebleken, en elke overtreding en ongehoorzaamheid rechtmatige vergelding heeft ontvangen, hoe zullen wij dan ontkomen, indien wij geen ernst maken met zulk een heil, dat allereerst verkondigd is door de Heer, en door hen, die het gehoord hebben, op betrouwbare wijze ons is overgeleverd” (2:1-3; zie ook 3:1-6).

De laatste, volmaakte Zelfopenbaring van God

Deze waarschuwingen illustreren een verder aspect van de toenmalige situatie. Het gaat niet alleen om een vergelijking en een contrast tussen Mozes en Christus; in de eerste passage spreekt de schrijver ook van een ander verschil tussen de twee verbonden. Het eerste kwam door bemiddeling van engelen, het tweede door bemiddeling van Jezus. Dankzij de gnostische invloeden in de Griekse beschaving was de verering van engelen zeer verbreid, soms ook onder christenen. Vandaar de doeleinden van deze brief; de schrijver wil de superioriteit van Christus niet alleen boven Mozes en de Wet, maar ook boven de engelen aantonen – omdat Hij dé Zoon van God is. Dit onderwerp wordt al in 1:1 aangekondigd: de Zoon is de laatste, volmaakte Zelfopenbaring van God, beter dan alles wat door profeten, door Mozes of door engelen was gekomen.

Titels van Christus

Hoe redeneert de schrijver om Jezus' verhevenheid boven de engelen te bewijzen? Eerst voert hij de titels aan die Hem verleend zijn. Wat hierbij opvalt, is dat deze titels, bij alle verhevenheid, duidelijk spreken van de ondergeschiktheid en afhankelijkheid van Christus tegenover God. Jezus is: “Erfgenaam van alle dingen” (1:2).

Mijn Zoon bent U; Ik heb U heden verwekt. (1:5)

Ik zal Hem tot Vader zijn, en Hij zal Mij tot Zoon zijn. (1:5)

Zoon van God en daarom Erfgenaam van alles wat de Vader bezit, dat wil zeggen 'alle dingen', is uiteraard een buitengewoon verheven rang, in menselijke taal te vergelijken met die van een kroonprins. Maar even duidelijk is een zoon en erfgenaam iemand die zijn leven en zijn uiteindelijke erfenis aan zijn vader te danken heeft. Hij komt ná de vader, in tijd en in rang. Het is ook in het geval van Jezus zelfs zo, dat God Hem verwekt – er is een begin aan zijn persoonlijk bestaan, door de wil van de Vader.

Twee andere titels of beschrijvingen in vers 3 zijn ook belangrijk. Jezus is: "De afstraling van zijn (Gods) heerlijkheid" (1:3). Dit woord *apaugasma* (afstraling) in de brontekst betekent volgens een Grieks woordenboek 'weerspiegelde glans of licht'. Van Jezus straalt een heerlijkheid af – die haar oorsprong niet in Hem zelf maar in God heeft; die wordt de Zoon verleend en weer van Hem afgestraald, zoals het licht van de zon door de maan wordt weerkaatst – of zoals het gezicht van Mozes de heerlijkheid van God weerspiegelde (2 Korintiërs 3:7 en 4:6).

Belangrijk is ook in vers 3: 'de afdruk van zijn (Gods) wezen'. Het woord 'afdruk' (*charakter*) is afgeleid van een Grieks werkwoord dat 'uitsnijden' of 'graveren' betekent. Een *charakter* was de 'indruk' geproduceerd door een stempel of zegel op zachte was te drukken, of metaal te slaan of gieten op een vorm. Met andere woorden, God is het origineel, Jezus de kopie een 'beeld van de onzichtbare God' in het zachte leem van het vlees van Jezus.

Het ontbrekende argument

Eén argument is bijzonder veelzeggend, juist omdat het hier ontbreekt. Als Jezus werkelijk de 'eeuwige Zoon' was, de 'tweede persoon' van een 'drie-eenheid', gelijk aan de Vader, die slechts voor korte tijd zijn hemelse heerlijkheid opzij had gelegd om naar de aarde te komen, zou de schrijver van deze brief dat dan niet heel duidelijk en met veel nadruk hebben gezegd? Welke redenering zou krachtiger zijn geweest om Jezus' superioriteit te bewijzen, en de Joodse gelovigen van hun afvalligheid terug te brengen? Dat deze redenering hier ontbreekt, getuigt onmiskenbaar dat het niet zo is. In plaats daarvan vinden we de al aangehaalde titels en beschrijvingen die van afhankelijkheid en ondergeschiktheid spreken.

Een Hem verleende heerlijkheid

Niet dat de brief aan de Hebreëen Jezus' heerlijkheid onderschat. Geen boek van het Nieuwe Testament benadrukt deze meer dan Hebreëen. Maar de schrijver maakt steeds duidelijk dat Jezus' heerlijkheid Hem door de Vader verleend is: "deze heeft ... Zich gezet aan de rechterhand van de majesteit in de hoge" (1:3).

Hoe bevoorrecht dan ook, die positie is die van een ondergeschikte, niet die van de regeerder zelf. De schrijver zegt ook uitdrukkelijk dat het initiatief bij God blijft: "Zet U aan mijn rechterhand" (1:13).

Even belangrijk is de reden waarom de Zoon verheerlijkt is: "Ongerechtigheid hebt U gehaat: daarom heeft U, o God, uw God met vreugdeolie gezalfd ..." (1:9). Al wordt de Zoon 'God' genoemd – dat wil zeggen: één die van goddelijke rang is of één "tot wie het woord van God gekomen is" (zie Joh 10:35 en Psalm 82:6), en daarom eer en gehoorzaamheid toekomt – toch staat boven Hem God de Schep- per, Die Hem deze rang geschonken heeft. En dat er een 'daarom' staat, bewijst dat de heerlijkheid de Zoon is gegeven vanwege zijn gehoorzaamheid, en dat die dus niet van alle eeuwigheid de zijne was. We kunnen dit vers vergelijken met Paulus' woorden: "Daarom heeft God Hem ook uitermate verhoogd en Hem de naam boven alle naam geschonken" (Filippenzen 2:9).

Een gehoorzame zoon

Uit deze passage blijkt dat Jezus verheerlijkt is, omdat Hij in alles de Vader ge- diend en daarmee behaagd heeft. Dit is het andere aspect van het beeld van Je- zus in Hebreeën: Hij is aan de ene kant de grote, verheven Zoon. Maar aan de an- dere kant benadrukt Hebreeën zijn nederigheid, zijn lijden, zijn gehoorzaamheid. Hij is een getrouwe Dienaar, Knecht, vergelijkbaar met Mozes:

Jezus, die getrouw is ten opzichte Hem die Hem heeft aangesteld, evenals ook Mozes getrouw was ... (3:2)

Zie, hier ben Ik om uw wil te doen. (10:9)

Wat meer is: de schrijver van de Hebreeënbrieff zegt in een passage die op bijzon- der duidelijke wijze de kloof tussen een 'eeuwige Zoon' en een geboren, afhanke- lijke Zoon laat zien, dat Jezus gehoorzaamheid geleerd moest worden. Hij moest dus een proces van groei en ontwikkeling doormaken, om eindelijk het stadium te bereiken waarin de Vader Hem kon verheerlijken: "Zo heeft Hij, hoewel Hij de Zoon was, de gehoorzaamheid geleerd uit wat Hij heeft geleden" (5:8). Jezus' heerlijkheid en volmaaktheid, waarvan het eerste hoofdstuk spreekt, is dus iets nieuws voor Hem. Dit is een argument dat in strijd is met het idee van een Zoon die 'van alle eeuwigheid gelijk aan de Vader' is. De Zoon wordt volmaakt:

... zoveel machtiger geworden dan de engelen als Hij uitnemender naam boven hen als erfdeel ontvangen heeft. (1:4)

... en toen Hij het einde had bereikt [in het Grieks staat er: volmaakt zijnde] is Hij ... een oorzaak van eeuwig heil geworden ... (5:9)

Want het voegde Hem (God) ... dat Hij de Leidsman van hun behoudenis door lijden heen zou volmaken. (2: 10)

De erfgenaam ontvangt zijn erfdeel

Dit ontwikkelingsproces komt precies overeen met dat Jezus de Erfgenaam van de Vader is. Van het begin af aan, zelfs lang voor zijn geboorte, kwam Jezus in principe de eer toe de Zoon en Erfgenaam te zijn; en om die reden had Hij formeel het recht op het erfdeel. Maar dat ontving Hij pas toen het de Vader behaagde, pas toen de Zoon zich waardig getoond had:

... gesteld tot erfgenaam van alle dingen ... zoveel machtiger geworden ... (1:2,4)

... voor een korte tijd beneden de engelen gesteld, met heerlijkheid en eer ... gekroond ... (2:7)

Eerst moest Hij in zijn 'dagen in het vlees' zijn trouw aan de Vader bewijzen, voordat Hij 'een oorzaak van eeuwig heil' kon worden. Met andere woorden: God behandelde Zijn Zoon op dezelfde manier als een menselijke vader zijn erfgenaam, zoals Paulus duidelijk maakt: "Zolang de erfgenaam onmondig is, verschilt hij in niets van een slaaf, al is hij ook erfgenaam van alles; maar hij staat onder voogdij en toezicht tot op het tijdstip, dat door zijn vader bepaald werd" (Galaten 4:1-2). Laten we nog eens die opvallende passage bekijken, waarin de schrijver van de Hebreeënbrieff de werkelijkheid van Jezus' zoonschap laat zien:

Tijdens zijn dagen in het vlees heeft Hij gebeden en smekingen onder sterk geroep en tranen geofferd aan Hem, die Hem uit de dood kon redden, en Hij is verhoord uit zijn angst, en zo heeft Hij, hoewel Hij de Zoon was, de gehoorzaamheid geleerd uit wat Hij heeft geleden, en toen Hij het einde had bereikt, is Hij voor allen, die Hem gehoorzamen, een oorzaak van eeuwig heil geworden. (5:7-9)

De Zoon is bang voor de dood; Hij worstelt tegen de zonde en tegen de prikkel van zijn menselijk vlees. Van gelijkheid aan God, of van Jezus' 'eeuwige goddelijkheid', is hier geen sprake. Hij is afhankelijk van de Vader voor zijn redding – en de Vader heeft Hem gered en Hem het eeuwige leven geschonken: "De God nu van de vrede, die onze Heer Jezus ... door het bloed van een eeuwig verbond heeft teruggebracht uit de doden" (13:20).

Jezus' priesterschap

Een groot deel van de brief is gewijd aan het priesterschap van Jezus, in een tegenstelling met dat onder de Wet. Ook hier is het de Vader die Hem deze eervolle positie verleent, evenals bij de mozaïsche priesters: "niemand matigt zichzelf die waardigheid aan, maar men wordt ertoe geroepen door God ... Zo heeft ook Christus Zichzelf niet de eer toegekend hogepriester te worden ... door God aan- gesproken als hogepriester naar de ordening van Melchizedek" (5:4,5,10).

Zijn eenheid met de mensen

Het is een beginsel van Bijbels priesterschap, dat de priester één moet zijn met hen die hij vertegenwoordigt. Dat dit bij Jezus zo was tijdens zijn leven op aarde, is gebleken uit wat we al gezien hebben wat betreft zijn angst en zijn lijden:

Daarom moest Hij in alle opzichten aan zijn broeders gelijk worden ... (2:17)

... doordat Hij zelf in verzoeking en geleden heeft ... (2:18)

... een, die in alle dingen op dezelfde wijze als wij is verzocht geweest ... (4:15).

Vandaar dat zijn offer op unieke wijze, en anders dan de offers onder de Wet, de mensen volledig kon vertegenwoordigen: het was "onmogelijk dat het bloed van stieren of bokken zonden zou wegnemen" (10: 4). Een priester onder de Wet ging het heiligdom binnen "met ander bloed dan het zijne" (9:25), maar Christus ging er in "met zijn eigen bloed", dus met bloed van een mens terwille van de mensen.

Na zijn opstanding en hemelvaart

Het principe van eenheid in zijn leven en dood zouden we misschien verwachten. Maar wat denkt u van de verheerlijkte Christus – zou Hij nu niet aan de goddelijke zijde van de kloof tussen God en de mensen staan? De schrijver ziet het anders; Jezus blijft zelfs nu onze 'deelgenoot', onze 'broeder':

... Christus is ... binnengegaan ... in de hemel zelf, om nu, ons ten goede, voor het aangezicht van God te verschijnen ... (9:24)

"... met vreugdeolie gezalfd boven uw deelgenoten. (1:9)

"... Hij, die heiligt, en zij, die geheiligt worden, zijn allen uit één; daarom schaamt Hij Zich niet hen broeders te noemen ... (2:11)

Maar het beslissende argument heeft te maken met de toekomst. De schrijver bevestigt, zoals elk boek van het Nieuwe Testament, dat de tegenwoordige 'eeuw' ten einde zal komen. Er komt een nieuwe eeuw: het tijdperk van Gods Koninkrijk op aarde en van de 'nieuwe schepping'. Deze opeenvolgende tijdperken heeft God van het begin af bepaald: "Door het geloof verstaan wij, dat de wereld (Grieks *aion*) door het woord van God tot stand gebracht is" (11:3). Dit gebruik van het woord *aion*, en het idee van een toekomstige eeuw, vinden we ook in Paulus' brieven (Efeziërs 1:21, 2:7). De schrijver van de Hebreeënbrief vertelt dat God deze eeuwen vooraf ingesteld heeft met het oog op Christus, omdat Hij de Erfgenaam is die de volmaakte schepping erven zal: "... gesteld tot erfgenaam van alle dingen, door wie Hij ook de wereld (*aion*) geschapen heeft" (1 :2).

En zelfs in de toekomstige eeuw, en in zijn heerschappij daarover, blijft Jezus zich vereenzelvigen met de mensen: "Want niet aan de engelen heeft Hij de toekomstige wereld waarvan wij spreken, onderworpen" (2:5). Hoe bewijst de schrijver

dit? Door een psalm te citeren die van de mensen spreekt: "Wat is de mens, dat U hem gedenkt ... U hebt hem voor een korte tijd beneden de engelen gesteld, met heerlijkheid en eer hebt U hem gekroond, alle dingen hebt U onder zijn voeten onderworpen" (2:6). Deze woorden zijn een duidelijke zinspelende op het scheppingsverhaal, waarin God de mensen de heerschappij over de aarde toezegde. Hieruit leidt de schrijver van de Hebreeënbrief de heerschappij van Christus over de schepping af. Hij is uit de mensen, is bij uitstek dé Mens, de enige die tot nu toe het ideaal verwezenlijkt heeft. En Hij alleen, juist als Mens, heeft nu de hoge positie in ontvangst genomen: "Maar nu zien wij nog niet, dat hem (de mens) alle dingen onderworpen zijn; maar wij zien Jezus, die voor een korte tijd beneden de engelen gesteld was ... met heerlijkheid en eer gekroond" (2:8,9). En juist deze blijvende solidariteit van Christus met ons mensen is niet alleen de garantie voor onze verlossing door zijn bloed. Het is ook de basis voor onze hoop voor het uiteindelijk bereiken van het doel: met Jezus, de getrouwe Zoon, deelhebben aan de 'heerlijkheid en eer' die de Vader al Zijn kinderen wil schenken.

5. Ja, maar...

Onze antwoorden op enkele veelvoorkomende vragen en tegenwerpingen

Regelmatig stellen lezers vragen over onze uitleg van de Bijbel. De reden is uiteraard dat die op een aantal kernpunten afwijkt van de 'gangbare'. Zo ook over God en over Zijn Zoon. Zoals duidelijk is uit het voorafgaande, zou dit geen verwondering hoeven wekken, omdat al in de tijd van de apostelen verschillende opvattingen over God en Christus opgang deden. Sindsdien is de discussie niet verstomd – en zal dat ook niet tot de komst van Christus. Niet dat dit niet eerder zou kunnen, want het is helder en duidelijk geopenbaard in onze Bijbels...

In dit gedeelte van het themanummer zullen we aandacht besteden aan de vragen over het behandelde onderwerp, die wij in de loop van de jaren van lezers en bezoekers van onze studiedagen hebben gekregen. Bij de beantwoording van die vragen denken sommigen dat we overal wel weer een antwoord op weten; maar we wijzen alleen op wat we in de Bijbel kunnen vinden.

Het karakter van de vragen is helaas maar al te vaak die van een 'ja, maar...'. Met andere woorden: 'u zegt dat nou wel, maar ik vind ..., want' (dus ik ben het niet met u eens). De redenen na 'want' zijn Bijbelpassages die het tegenovergestelde zouden zeggen van wat wij aanvoeren. Maar hier is een ongerijmdheid, want wij voeren juist altijd alles aan wat met een onderwerp te maken heeft, uit het Oude en het Nieuwe Testament, zonder iets weg te laten, en zonder moeilijke passages uit de weg te gaan. In de kern van de zaak zou dit inhouden dat de Bijbel zichzelf tegenspreekt, en we nemen aan dat de vragenstellers daar, net als wij, niet vanuit gaan. Maar als de Bijbel een consistente boodschap heeft, over welk onderwerp dan ook, dan moet de vermeende tegenspraak onderzocht worden. De uitkomst is, zoals we vaak laten zien, dat onze Bijbelvertalingen niet altijd de oorspronkelijke tekst weergeven. De vertalers geven daar de voorkeur aan iets anders dan de letterlijke tekst. Juist hierdoor kunnen tegenstrijdigheden gaan optreden. Daarnaast zijn er grote cultuurverschillen tussen ons en de tijd van de Bijbel, én hebben de meeste lezers geen kennis van de talen waarin die werd geschreven. Dat maakt het soms moeilijk volledig door te dringen tot de ware betekenis.

Moeten we dan geleerden zijn om de Bijbel te kunnen lezen? Gelukkig niet, want de Bijbel legt zichzelf meestal uit, zoals we keer op keer laten zien. Maar soms is het goed dat iemand daarbij de weg kan wijzen, zoals de geschiedenis van de kamerling uit Ethiopië laat zien: 'Begrijpt u wat u leest? Hoe zou ik dat kunnen als niet iemand mij de weg wijst?'. Maar dan moet er wel de bereidheid zijn u de weg te laten wijzen door betrouwbare dienaren van God en Jezus Christus.

A. Ik ben van boven

Vraag:

Wat bedoelde Jezus met: “Ik ben van boven” en “Ik ben van de hemel neergedaald”? Bewijst dit niet dat Hij in de hemel was voordat Hij op aarde verscheen?

Antwoord:

Het begon met een vraag van de Joden om een teken uit de hemel; iets dat alleen God kan doen. Dan zouden zij het bewijs zien dat God Jezus gezonden had om hen Zijn woord bekend te maken. Hierbij voerden zij als voorbeeld het manna aan, dat volgens hen door tussenkomst van Mozes uit de hemel neerdaalde, toen de Israëlieten na de uittocht uit Egypte door de woestijn trokken: *Brood uit de hemel gaf hij (Mozes) hun te eten*. Jezus antwoordde:

Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u, niet Mozes heeft u het brood uit de hemel gegeven, maar mijn Vader geeft u het ware brood uit de hemel; want dát is het brood van God, dat uit de hemel neerdaalt en aan de wereld het leven geeft. (Joh 6:32,33).

En op hun wedervraag: *geef ons altijd dit brood*, antwoordde Hij: *Ik ben het levensbrood*. Hiermee wilde Hij de eigenlijke betekenis van het manna aanduiden, namelijk niet zomaar voedsel voor de maag om in leven te blijven, maar het leven dat God geeft aan wie eeuwig dreigen te sterven. In verband met dat manna zei Hij vervolgens: *Ik ben van de hemel neergedaald (6:38)*. Woorden die tot veel misverstanden leidden en leiden. Maar is dat nodig? Zelf ben ik van mening, dat Jezus in werkelijkheid zei wat Johannes in vers 41 in een herhaling citeert: *Ik ben het brood, dat uit de hemel neergedaald is*. Dan is er sprake van een verhelderende parallel: zoals God hun voorvaders de dagelijkse voortzetting van leven gaf door het manna, wilde Hij hen nu eeuwig leven geven door Zijn Zoon. Hij is geen brood, en daarom moeten we ook goed nadenken over ‘dat uit de hemel neerdaalt’. Het manna werd niet elke dag gemaakt in de woonplaats van God, en kwam dus niet letterlijk uit de hemel *. Het was een wonder dat God dagelijks deed, en geen al eerder opgetreden natuurverschijnsel, en had daarom geen aardse oorsprong, maar een hemelse. Het was de gave van leven van God in de hemel aan de mensen op aarde – op die manier is het neergedaald uit de hemel (Johannes 6:31-33).

Omdat velen aanstoot namen aan zijn woorden, en een groot deel van zijn discipelen Hem zelfs verliet (6:60) – vooral in verband met wat Hij zei over het eten van zijn vlees en het drinken van zijn bloed (6:51-58) – vroeg Hij hen tenslotte: *Geeft u dit aanstoot? Wat dan, indien u de Zoon des mensen daarheen zag opvaren, waar Hij tevoren was?* (Johannes 6:62). Wat bedoelde Hij daarmee? Sluit dat niet aan bij ‘uit de hemel neergedaald’? Jezus stelde hen die vraag naar aanleiding van

hun ongeloof in zijn herhaalde uitspraken, dat zij alleen door Hem eeuwig leven zouden kunnen ontvangen. Dat deed Hij in de zogenaamde 'Ik ben' woorden (zie F bladzijde 54). Die werken sterk polariserend, en dwongen de hoorders een keuze te maken. Want als Jezus het is, en zijn woorden het zijn, dan is er dus niet iemand anders en zijn woorden van anderen dan Hij niet leven gevend. De vraag van Jezus dwong hen dus diep na te denken, zodat zij zouden begrijpen wat Hij bedoelde. Maar omdat Hij niet paste in het beeld dat zij zich hadden gevormd van de Messias, en dus niet konden geloven dat wat Hij zei waarheid was, zou nog slechts één ding hen kunnen overtuigen: het opvaren van Jezus naar de hemel, als vervulling van de profetische uitnodiging in Psalm 110: *Zet u aan Mijn rechterhand*. Dat zou zijn ultieme rechtvaardiging zijn, het bewijs dat zijn woord waarheid was en God met Hem was. Maar wie zou daarvan getuige zijn? In ieder geval niet zij die aanstoot aan Hem namen en van Hem weggingen.

Het probleem in de relatie tussen Jezus en de Joden, wordt al aan het begin van het Evangelie naar voren gebracht: ... *de wereld heeft Hem niet gekend. Hij kwam tot het zijne, en de zijnen hebben Hem niet aangenomen* (zie hoofdstuk 1:10-13). De meesten van hen hadden Gods Woord niet lief, omdat ze God niet werkelijk liefhadden. God heeft Zich eeuwenlang bekendgemaakt door middel van Zijn Woord, waarmee Hij ook de hemel en de aarde tot stand gebracht, en al het leven daarop geschapen heeft (zie hoofdstuk 1:1-4). Dit onzichtbare Woord, dat de mensen openbaart wat God voornemens is te doen, kan alleen worden bemerkt door de uitwerking die het heeft, nadat God het in de hemel heeft gesproken. God, Die Geest is, oefent dus Zijn invloed uit, gebruikt Zijn kracht om op aarde tot stand te brengen wat Hij heeft beloofd.

Op een bepaald moment in de tijd is de openbaring van God en Zijn profetisch Woord zichtbaar geworden in de gedaante van een Mens: Jezus van Nazareth. Hij is de werkelijkheid, de vervulling van profetie. Hij is niet letterlijk als Mens van vlees en bloed uit de hemel neergedaald naar de aarde, maar is verwekt door de kracht van God, overeenkomstig Diens tevoren gesproken Woord. Hij die vóór de grondlegging van de wereld was opgenomen in het plan van God in de hemel, werd uiteindelijk zichtbare, tastbare werkelijkheid door zijn verwekking en geboorte. En om te benadrukken dat Hij geen mens als Adam is, maar dé Zoon van God, een geestelijk Mens, afgestemd op de wil van Zijn God en Vader, geeft de apostel het getuigenis van Johannes de Doper: *Ik heb gezien, dat de Geest neerdaalde als een duif uit de hemel, en Hij bleef op Hem* (Johannes 1:32). In vers 13 lezen we dat Hij niet uit de wil van het vlees, maar uit God geboren is. Dus niet omdat een man het wilde, maar omdat God het wilde. In de Bijbel komen we zulke tegenstellingen steeds weer tegen: de geest en vlees, hemels en aards, van boven en van beneden.

Met wat we gezien hebben, gaan we naar Jezus' woorden in Johannes 8:23 *U bent van beneden, Ik ben van boven; u bent van deze wereld, Ik ben niet van deze wereld*. Nu zult u zeggen: 'zie je wel, Jezus zei dat Hij van boven is, dus uit de hemel'. Maar is het niet zo dat, als wij ten minste de volledige uitspraak nemen, hier sprake is van een vorm van een parallellisme? De tegenstelling wordt duidelijk in de daaropvolgende parallelle woorden. Met andere woorden, Jezus zei heel eenvoudig: 'Ik ben niet zoals jullie; jullie leven naar het vlees, zijn aards, ongeestelijk; ik ben een geestelijk mens, die niet voldoet aan de wil van het vlees, maar aan de wil van Mijn hemelse Vader. Dus Ik ben geen mens zoals jullie die als wereldse mensen leven, maar de Mens zoals God die voor ogen had bij de schepping'. Zo'n Mens kan niet door een man worden verwekt, maar alleen door God – want het onvolmaakte kan niet het volmaakte voortbrengen. Jezus is daarom niet 'uit Adam', maar 'uit God'. Omdat hij geen 'aardse mens' is, is Hij de 'hemelse' Mens, naar Gods beeld en als Zijn gelijkenis. Daarom is Hij meer dan de andere aardse stervelingen, en heeft de Vader Hem lief boven alle andere mensen. Ik zou u willen vragen Johannes 3:31-36 te lezen, waarin Jezus mijns inziens alles heeft bijeengebracht waar het, wat Hemzelf betreft, om ging.

In zijn eerste brief aan de Korintiërs schrijft Paulus met betrekking tot Christus: "de eerste mens, Adam, werd een levende ziel; de laatste Adam een levendmakende geest. Maar het geestelijke komt niet eerst, maar het natuurlijke, en daarna het geestelijke. De eerste mens is uit de aarde, stoffelijk, de tweede mens is uit de hemel" (15:45-47). 'Uit de hemel' betekent niet dat Hij uit de hemel is neergedaald, maar dat Hij uit de Geest als Mens is 'gemaakt'; want anders klopt de tegenstelling met Adam, die uit stof is gemaakt, niet in de woorden van Paulus, evenmin als de tegenstelling "de eerste mens, Adam, werd een levende ziel; de laatste Adam (werd) een levendmakende geest" – 'werd' is niet zo bedoeld dat zij eerst iets anders waren, maar in de zin van hoe zij gegenereerd zijn, wat hun wording (*genesis*) was.

Paulus' woorden zijn een weerklink van Jezus' woorden dat Hij uit de hemel is neergedaald. Hij bedoelt dan niet te zeggen dat Hij eerst woonde in de hemel en daaruit naar de aarde is gekomen. Dit is een idee uit de mythologie, zoals we in Handelingen kunnen zien, als de mensen in de stad Lystra denken dat Paulus en Barnabas goden zijn die in mensengedaante zijn neergedaald (Handelingen 14:11). Jezus wees erop dat Hij Gods levenwekkende gave is aan de mensen, als 'het ware manna' (Johannes 6). Daarbij is het van belang in het achterhoofd te houden, dat de Joden Hem zagen als een bastaard, iemand die uit hoererij is geboren (Johannes 8:41). Dit houdt in dat Hij voor hen niet de Erfgenaam van Abraham kon zijn – zoals zij suggereerden, door te zeggen dat zij Abraham hebben als vader (vers 39) en uiteindelijk God (vers 41). Jezus maakte hen duidelijk, dat zij

door hun houding en gedrag toonden geen zonen van God of Abraham te zijn. Daartegenover staat Jezus zelf als Gods Zoon, de Mens met de hoogst mogelijke afkomst, roeping en bestemming. Hij kan alleen de Zoon, de Messias, zijn als Hij volledig vervuld is met de Geest van God, Gods gezindheid heeft en niet de geest, gezindheid, van de mensen. Wat Hij doet moet Gods werkzaamheid in Hem zijn, niet die van Hem of van de mensen. Daarom wordt Hij 'Knecht van de HERE' genoemd, die geen gewoon natuurlijk mens als Adam is, maar de Mens bij uitnemendheid op wie de Geest van God is neergedaald uit de hemel. Dit sluit aan op het feit dat Adam, en met hem alle mensen, zijn voortgekomen uit de aarde – opgekomen uit het stof zouden we kunnen zeggen – maar dat Jezus is voortgekomen door Gods werkzaamheid in Maria – dus 'uit de hemel', waar God woont.

*

Sommigen zeggen dat Psalm 78:24 en 25 aantoont dat het manna letterlijk uit de hemel kwam, omdat het in de NBG'51 vertaling 'brood van de engelen' wordt genoemd. Afgezien van het feit dat er in de brontekst geen 'engelen' (*malak*) staat – en ook geen goden (*elohim*) – maar een woord dat 'machtig' of 'sterk' betekent (zoals de HSV aangeeft), is het de vraag of de conclusie juist is, dat als engelen brood eten, dit uit de hemel naar de aarde moet komen om het aan mensen te geven. Ik zeg bewust 'stel', want er is dan wel een probleem. Engelen zijn dienende geesten, geen wezens van vlees en bloed. Zij hebben eeuwig leven, en hebben dus geen voedsel nodig om in leven te blijven zoals wij. Misschien denkt u dat de engelen juist door dat manna te eten eeuwig blijven leven – gelijkwaardig aan de vrucht van de levensboom in de Hof. Jezus zegt echter dat het eten van het manna juist **geen** eeuwig leven bracht voor de Israëlieten in de woestijn "want zij stierven" (Joh 6:49). Daartegenover stelt Hij zichzelf als de gave van God om mensen het eeuwig leven te geven. Dit 'brood' hebben mensen nodig en niet het manna dat God in de woestijn gaf. En 'het verborgen manna' in Openbaring 2:17 dan? Het is duidelijk dat dit beeldspraak is, net als het eten van 'de levensboom' in vers 7; want het lijkt me ongerijmd dat de een van de boom van leven eet en de ander van het manna – of dat je in het Koninkrijk beide nodig hebt – om eeuwig te leven. Maar stel dat de engelen dit manna (voor hun plezier?) eten, is het dan niet evengoed mogelijk dat God in staat is om hetzelfde dat Hij in de hemel maakt ook op aarde te maken? En komt dat dan niet overeen met de komst van 'de hemelse mens' Jezus op aarde. Moet Hij uit de hemel komen om 'hemels' te zijn? Noemt Paulus niet allen die straks heerlijkheid ontvangen 'hemelsen', ondanks dat zij niet uit de hemel komen maar op aarde zijn gevormd (1 Kor 15:47-49)?

B. Sterke God en eeuwige Vader

Vraag:

U schrijft dat Jezus niet God is. Maar hoe kan Hij dan in Jesaja 9 'Sterke God' en 'Eeuwige Vader' genoemd worden?

Antwoord:

Jesaja 8:1-9:6 spreekt over de bevrijding van Israël van hun buitenlandse overheersers. Met 'Want' in vers 5 wordt de zekerheid hiervan ingeluid: "een Kind is ons geboren, een Zoon is ons gegeven". Dit is dezelfde als in 7:14 "Zie, de maagd zal zwanger worden. Zij zal een Zoon baren en Hem de naam Immanuël geven". Dat het hier om de Messias, Jezus Christus, gaat, staat buiten kijf (zie Mattheüs 1:18-23). Mattheüs citeert Jesaja 9:1 met betrekking tot Jezus (4:12-17).

In Lukas 1:31-35 zegt de engel tot Maria wat in Jesaja 9:5 en 6 staat, maar weergegeven als: "De heilige Geest zal over u komen en de kracht van de Allerhoogste zal u overschaduwten. Daarom zal ook het Heilige Dat uit u geboren zal worden, Gods Zoon genoemd worden". Psalm 2 spreekt ook over Hem: "De HEERE heeft tegen Mij gezegd: U bent Mijn Zoon, Ik heb U heden verwekt" (vs. 7). Dit wordt in Handelingen 13:33 en Hebreeën 1:5 en 5:5 betrokken op Jezus Christus. In Hebreeën 1:5 wordt ook de belofte aan David in 2 Samuël 7:14 over de Messias aangehaald: "Ik zal voor Hem tot een Vader zijn, en Hij zal voor Mij tot een Zoon zijn". De Vader heeft over Jezus gezegd (Mat 3:17): "Dit is Mijn geliefde Zoon, in Wie Ik Mijn welbehagen heb". De Bijbel maakt onderscheid tussen Vader en Zoon. De Zoon is niet *JHWH*, de HEERE. Jezus zegt: "Eén is uw Vader, Hij Die in de hemel is ... Eén is uw Meester, Christus" (Mat 23:9,10; citaat Mal 2:10; zie ook 1 Kor 8:6). De Nederlandse Geloofsbelijdenis zegt daarom terecht 'dat de Vader niet is de Zoon, en dat de Zoon niet is de Vader'.

Maar er staat toch 'Sterke God'? Jazeker, maar dat zou ons niet moeten verwonderen. Laten we eens beginnen met de hoofdletters weg te laten – want die kent de Hebreeuwse brontekst niet – in ieder geval bij de bijvoeglijke naamwoorden, dus 'sterke God'. Het woord voor 'God' is het gewone Hebreeuwse woord *el*, dat niet alleen voor God wordt gebruikt. In feite worden allen die in de 'Raad van God' staan 'goden', *elohim* (meervoud), genoemd. Dat kunnen engelen (Psalm 89:8) zijn, maar ook de oudsten/rechters/woordvoerders in Israël (Psalm 107:32; Jeremia 23:22). Jezus wees hier zelf op, toen de Joden Hem verweten zich aan de enige God gelijk te stellen (Johannes 10:33), hoewel het tegendeel waar was (Markus 10:18): "Is er niet geschreven in uw wet: Ik heb gezegd: U bent goden? Als (de wet) hén goden noemde tot wie het woord van God kwam, en de Schrift niet van kracht beroofd kan worden, zegt u (dan tegen Mij), Die de Vader gehei-

ligd en in de wereld gezonden heeft: U lastert God, omdat Ik gezegd heb: Ik ben Gods Zoon?" (Joh 10:34-36). Jezus wees hier op Psalm 82, waarin God onrechtvaardige rechters veroordeelt: "God [meervoud *elohim*] staat in de vergadering van God [enkelvoud *el*], Hij oordeelt te midden van de goden (*elohim*): Hoelang zult u (goden) onrechtvaardig oordelen en de goddelozen bevoordelen? Doe recht aan de geringe en de wees, bewijs de ellendige en de arme gerechtigheid. Bevrijd de geringe en de arme, ontruk (hem) aan de hand van de goddelozen. Zij weten niets en begrijpen niets, zij wandelen steeds in de duisternis rond; (Daarom) wankelen alle fundamenten van de aarde. Ik heb (wel) gezegd: U bent goden (*elohim*), u bent allen zonen van de Allerhoogste; toch zult u sterven als een mens, zoals iedere andere vorst zult u vallen". Het gaat hier om de vorsten van Israël, de oudsten die rechtspraken over het volk. Bedenk hierbij dat Jezus eerder tot de Joden gezegd had: "de Vader ... heeft het gehele oordeel aan de Zoon gegeven" (Joh 5:22). Als de HEERE aan Jezus dan als enige de macht heeft gegeven om te oordelen (omdat andere mensen faalden), recht te spreken, dan is Hij dus de 'sterke God', wiens uitspraak groter gezag heeft dan dat van de 'goden', de oudsten en rechters in Israël. Paulus wijst op Zijn komst "met vlamvend vuur, als Hij wraak oefent over hen die God niet kennen en het evangelie van onze Heer Jezus niet gehoorzamen. Dezen zullen boeten met een eeuwig verderf, weg van het aangezicht van de Heer en van de heerlijkheid van zijn macht" (2 Thes 1:8,9).

Jezus zei dus eigenlijk: 'Als jullie onrechtvaardige rechters goden, zonen van God, zijn, dan Ik zeker. Ik ben echter niet de HEERE of gelijk aan Hem, maar de Zoon van de Allerhoogste, en God in de zin zoals de HEERE Zijn dienaren noemde'. En omdat Jezus rechtvaardig is, en eeuwig leeft, is Hij de grootste/sterkste van alle 'goden'. Iemand die de overhand heeft, is sterk of krachtig; niet alleen fysiek, want ook "een wijs man is sterk" (Spr 24:5). Johannes de Doper noemde Jezus "Hij Die sterker is dan ik" (Mat 3:11). In Jes 11:2 wordt 9:5 op een andere wijze weergegeven: "Op Hem zal de Geest van de HEERE rusten: de Geest van raad en sterkte, de Geest van kennis en de vreze van de HEERE". Dit doet denken aan het moment dat God 70 oudsten aanstelde, toen Mozes de rechtspraak niet alleen aankon: "En Hij [God] nam een deel van de Geest die op hem [Mozes] was, en legde dat op de 70 mannen, de oudsten" (Num 11:25 NBG'51; zie Jes 1:26). Zo heeft God Zijn Geest op Zijn Zoon gelegd, en Hem een deel van Zijn macht en heerlijkheid gegeven: "Het Lam dat geslacht is, is het waard om de kracht te ontvangen, en rijkdom, wijsheid, sterkte, eer, heerlijkheid en dankzegging" (Op 5:12). Dichter bij Jesaja 9:5 kunnen we niet komen!

Alles goed en wel, zult u misschien denken, maar 'Eeuwige Vader' dan? Zegt dat niet duidelijk dat Jezus 'de Vader van eeuwigheid' is? Mag ik de vraag stellen of

het redelijk is te zeggen dat de Zoon uit de profetie in Jesaja in feite de Vader van Adam en Israël is, of zelfs zijn eigen Vader, de Vader van de Vader? Laten we ook hier, om de al genoemde reden, beginnen met het bijvoeglijke 'eeuwige' zonder beginkapitaal schrijven. 'Vader' kunnen we uit eerbied voor de unieke Persoon van Christus laten staan. Waar het hier om gaat is een functie, positie, geen relatie.

Het zal gezien het voorafgaande duidelijk zijn dat hier niet 'Vader van de eeuwigheid' (SV) bedoeld wordt. De Petrus Canisius geeft dit weer met: "Vader voor immer". Dat doet in ieder geval recht aan wat er bedoeld wordt. Vader is niet alleen 'het hoofd van een gezin', maar ook een hoofd van een gemeenschap. Jozef, die een voorafschaduwing van Christus is, zei: "God heeft mij aangesteld als een vader voor de farao, als heer over heel zijn huis en als heerser over heel het land Egypte" (Gen 45:8 – parallel met "De Vader heeft de Zoon lief en heeft alle dingen in Zijn hand gegeven" (Joh 3:35). Het zal duidelijk zijn dat Jozef niet bedoelde dat hij de vader van de farao was geworden. Fysiek was dat al helemaal niet mogelijk, maar hij was ook niet zo machtig geworden dat hij nu op een hogere plaats in de rangorde stond dan de farao en hij de farao 'geadopteerd' had als zoon. Dit had de farao tot zijn dienaren gezegd: "Zouden wij (ooit) iemand kunnen vinden als deze (man), in wie de Geest van God is? Daarop zei de farao tegen Jozef: Aangezien God u dit alles heeft bekendgemaakt, is er niemand zo verstandig en wijs als u" (Gen 41:38,39). Ziet u de weerklank hiervan in Jesaja 11:2? En de parallel met 'wonderbare Raadsman'? Want is dat niet wat Jozef ook voor de farao was – niet vanuit eigen boerenverstand, maar door de Geest van God, zoals ook Jezus? Verder zei de farao tot Jozef: "U zult zelf over mijn huis gaan en heel mijn volk zal uw bevel eerbiedigen; alleen wat de troon betreft, zal ik meer aanzien hebben dan u ... Zie, ik stel u hierbij aan over heel het land Egypte" (41:40,41 – parallel met "De Vader is meer dan Ik").

Het boek Jesaja vertelt over een moment in de geschiedenis van Juda en Jeruzalem, dat duidelijkheid geeft over de positie en functie van 'vader' in het koningshuis van David. Het gaat om de hofmaarschalk Sebna, die door de HEERE wordt vervangen door Eljakim. Een hofmaarschalk is iemand die het bestuur uitoefent over de koninklijke huishouding, dus over de gehele gang van zaken in het paleis van de koning. Over de positie van Eljakim, als hofmaarschalk bij de koning van Juda, zegt de HEERE: "Ik zal hem bekleden met uw gewaad, hem uw gordel ombinden, en uw heerschappij zal Ik in zijn hand leggen. Hij zal als een vader zijn voor de inwoners van Jeruzalem en voor het huis van Juda. En Ik zal de sleutel van het huis van David op zijn schouder leggen. Als hij opendoet, zal niemand sluiten. Als hij sluit, zal niemand opendoen" (Jes 22:21,22). De overeenkomst met wat Jozef zegt is duidelijk. Het zal geen toeval zijn, dat in het boek waarin over

de positie van de Messias geprofeteerd wordt, vervolgens een aanschouwelijk voorbeeld wordt gegeven van wat de HEERE met zo'n positie bedoelt en hoe Hij die geeft. De positie van zowel Eljakim als Jozef werpt licht op die van Jezus in Gods huis en Koninkrijk. Die zal Hem nooit worden afgenomen, zodat Hij voor altijd Vader in het huis van de HEERE is.

Deze positie is vergelijkbaar met die van Grootvizier: de hoogste ambtenaar, de zegelbewaarder. De farao nam "zijn ring van zijn hand en deed hem aan Jozefs hand" (vs. 42). Dit was zijn zegelring, waarmee hij besluiten en wetten bekrachtigde (vergelijk Esther 8:8). Jezus zei dat God op Hem Zijn zegel gedrukt had (Johannes 6:27), waarmee God bekrachtigde dat Jezus de door Hem aangestelde Heer is. Hij verhoogde Hem tot Zijn rechterhand, niet enkel tot die plaats, maar tot Zijn Rechterhand. Hij is "een zegelring aan Mijn rechterhand" (zie Jeremia 22:24); werkt in de Naam van God, zijn Vader. De 'machtsverhouding' tussen God de Vader en Zijn Zoon Jezus Christus is te zien in Paulus' uitspraak over het einde van het Koninkrijk: "wanneer Hij (Christus) het koningschap aan God de Vader heeft overgegeven, wanneer Hij alle heerschappij en alle macht en kracht heeft teniet gedaan" (1 Kor 15:24). De toevoeging 'eeuwige' aan Vader wijst naar de onsterfelijkheid van Christus, zodat niemand Hem zal opvolgen.

C. Is Jezus een Engel?

Vraag:

Ik heb pas mensen ontmoet, die zeggen dat Jezus een Engel is. Is dit waar?

Antwoord:

Wie menen dat Jezus Engel is, geven als bewijs daarvoor de woorden in Maleachi 3:1: "... de Here, Die u zoekt, namelijk de engel van het verbond, die u begeert" – zo verband leggend met de Engel van Gods aangezicht, die Israël door de woestijn leidde. Maar waar lezen we in de Schrift over zoeken en begeren van deze Engel? Waren de Israëlieten niet juist bevreesd voor hem, en vroegen zij Mozes daarom niet tussen hen en de Engel in te staan? Wel lezen we over de verwachting van de Messias, de Gezalfde, de aan David beloofde Zoon. Sommigen spraken Jezus aan met 'zoon van David'. De discipelen zagen in dat het verder ging dan dat, omdat God van deze Zoon had gezegd dat Hij Hem tot Vader zou zijn en die Hem tot Zoon. Zij noemden Hem daarom 'de Christus', 'de Zoon van de levende God'. Maar hoe kan Hij dan 'engel van het verbond' worden genoemd?

Voor het antwoord moeten we eerst de vertaling ontdoen van 'ruis'. Het met 'engel' vertaalde Hebreeuwse woord *malak*, betekent 'bode'. Wie een woord van de HERE God moet overbrengen, is Zijn boodschapper; of hij nu uit de hemel komt of mens is. In Jesaja staan enkele 'Knechtprofetieën', die in het Nieuwe Testament worden toegepast op Jezus Christus. In Jesaja 42:19 wordt deze 'Knecht' de 'bode' genoemd die God zendt. Dit is hetzelfde woord *malak* als in Maleachi 3:1. Waarom deze inconsequentie bij de vertaling? 'Bode' zou de consequente vertaling behoren te zijn.

En het Nieuwe Testament? Matteüs en Lucas vermeldden geslachtsregisters van Jezus. Als we alleen dat van Matteüs hadden, zou iemand er met enige redentie misschien in kunnen slagen een tot mens getransformeerde Engel – mocht die bestaan – in de lijn van Abraham en David te passen. Maar onze vraag is dan wel: waarom zo'n lange lijst mensen, als de uitleg volstaat dat een Engel kwam bij Maria, de vrouw uit de lijn van Eva, via Abraham en David? Het geslachtsregister van Lucas maakt zulk redeneren echter onmogelijk. Zijn doel was te verklaren hoe Jezus van Nazareth de Zoon van God kon zijn. Hij toonde dat ook Adam de zoon van God was (Lucas 3:38). Want hij had, evenals Jezus, geen menselijke vader! Kan het eenvoudiger en doeltreffender? Daarom is onze vraag: als Adam, de mens, zoon van God was, waarom moet Jezus dan Engel zijn om zo genoemd te kunnen worden? Vervolgens dringt zich een tweede, veel belangrijkere, vraag op: als Jezus Engel zou zijn (geweest) hoe kan Hij dan de vervulling zijn van de beloften aan Eva, Abraham en David, aangaande een lijfelijke nakomeling? En dan:

welk deel heeft Hij dan aan ons mensen? Engelen en mensen zijn verschillende wezens, voor verschillende doeleinden geschapen.

Jezus sprak nooit over zichzelf als Engel, maar als 'Zoon des mensen'. De benaming komt uit Daniël 7:13 en 14, waar 'Iemand als een mensenzoon' het eeuwige koningschap over de aarde ontvangt. Dit is niemand anders dan de Zoon van David, de Messias. Voor een engel komt in dit boek Daniël (3:25,28) de benaming 'zoon van de goden' voor. 'Zoon des mensen' had in Jezus' tijd de betekenis van 'mens bij uitnemendheid', 'De Mens'. Geen sprake van een Engel. Als Paulus schrijft over Jezus' middelaarschap, toont hij dat een bepaalde Mens, geen Engel, de andere mensen vertegenwoordigt voor Gods troon: "Want er is één God. Er is ook één middelaar (tussen) God en mensen, de Mens Christus Jezus" (1 Tim 2:5).

De schrijver van de Hebreeënbrief wilde vooral Joden de unieke positie van Jezus uitleggen. De eerste twee hoofdstukken wijdde hij aan Jezus en engelen. Hij stelde dat de woorden van David in de Psalmen 2:7 en 110:4 geen betrekking hebben op een Engel (Hebreeën 1:5 en 13). Mocht iemand aanvoeren (wat gebeurt!) dat dit juist het bewijs is dat Jezus Engel was, dan vragen wij: over wie had de schrijver het dan in hoofdstuk 2? Als Jezus Engel was, welk verband is er dan met Davids overdenking in Psalm 8 van Gods doel met de schepping van mensen: "Met heerlijkheid en eer hebt U hem gekroond" (Heb 2:7)? Is zijn redenering niet juist, dat Gods hoge doel met de mensen nog niet zichtbaar is (vs. 8), behalve in Christus Jezus? "Maar wij zien Jezus met heerlijkheid en eer gekroond" (vs. 9). Hoe kan Zijn doel met de schepping van mensen zijn bereikt als Jezus Engel was?

Dezelfde schrijver vertelt vervolgens dat Jezus niet de enige Zoon blijft, maar dat vele zonen tot heerlijkheid zullen worden gebracht (Hebreeën 2:10). In het boek Openbaring is de bevestigende belofte aan alle gelovigen, dezelfde die David ontving aangaande zijn grote Zoon: "Wie overwint, zal alles beërven, en Ik zal voor hem een God zijn en hij zal voor Mij een zoon zijn" (Op 21:7; vergelijk 2 Sam 7:14 HSV). Paulus schreef veel over deze 'zonen', vooral in zijn brief aan de Romeinen. Over het onderscheid tussen 'de mensen' en 'de zonen van God' (de tweedeling in Genesis 3:15, zichtbaar in de geslachtsregisters 4:17-22 en 5:1-32): "... allen die door de Geest van God geleid worden zijn zonen van God" (Rom 8:14; vergelijk Gal 4:4-7); in dezelfde geest als de Hebreeënbrief: "... de heerlijkheid die over ons geopenbaard zal worden. Want met reikhalzend verlangen wacht de schepping op het openbaar worden van de zonen van God" (Rom 8:18,19); over de unieke positie van Israël: "... van hun is de aanneming tot zonen, de heerlijkheid en de verbonden ..." (9:4); en over het volk dat God roept uit de heidenen, dat zij ook zullen genoemd worden: "zonen van de levende God" (9:26).

D. Drie zijn er die getuigen

Vraag:

Wat is in 1 Johannes 5:7-8 de betekenis van: “Want drie zijn er, die getuigen [in de hemel: de Vader, het Woord en de Heilige Geest; en deze drie zijn één. En drie zijn er, die getuigen op de aarde]: de Geest en het water en het bloed, en die drie zijn tot één”?

Antwoord:

De woorden tussen de rechte haakjes ontbreken in alle Griekse handschriften vóór het begin van de zestiende eeuw, evenals in de vroege handschriften van de Vulgaat en in de citaten van deze tekst door verscheidene kerkvaders, en worden daarom algemeen beschouwd als een latere toevoeging. E. Stauffer schrijft hierover in zijn boek *Die Theologie des Neuen Testaments* (Uitg Kohlhammer, 1948): ‘In de eeuw van de trinitarische concilies werd het ontbreken van een trinitarische belijdenisformule in het Nieuwe Testament als een ernstige belemmering beschouwd. Een poging deze belemmering uit de weg te ruimen, is de zogenaamde *Comma Johanneum* — een toevoeging aan 1 Johannes 5:7 en verder, die in de vierde eeuw in Spanje is ontstaan. De oorspronkelijke tekst behandelde de eenheid van het getuigenis van de Geest, het water en het bloed ... De Spaanse versie van deze tekst heeft dit uitgebreid tot een trinitarische geloofsbelijdenis door middel van een briljant gestileerde invoeging ... In dit geval hebben de Spaanse lezers in de vierde eeuw een trinitarische formule gecreëerd door middel van een drastische uitbreiding van de tekst. Zodoende hebben zij onwillekeurig bewijs gegeven dat wat voor ons geldt ook gold voor hen: ‘onder al de rijkdom van belijdenisformules in het Nieuwe Testament hebben zij geen trinitarische formule gevonden’.

E. Wie is de 'Waarachtige'?

Vraag:

Wie is 'de waarachtige God' in de woorden van Johannes: "wij weten, dat de Zoon van God gekomen is en ons inzicht gegeven heeft om de Waarachtige te kennen; en wij zijn in de Waarachtige, in zijn Zoon Jezus Christus. Die is de waarachtige God en het eeuwige leven" (1 Joh 5:20)?

Antwoord:

Hoewel het betrekkelijke voornaamwoord 'dit' (Grieks *houtos*) gewoonlijk naar het direct voorafgaande onderwerp verwijst – in dit geval 'Jezus Christus' – is dit geen vaste regel. In deze brieven van Johannes komen gevallen voor waar het onderwerp eerder in de voorafgaande zin staat. Bijvoorbeeld: "Wie is de leugenaar dan wie loochent, dat Jezus de Christus is? Dit (*houtos*) is de antichrist, die de Vader en de Zoon loochent" (1 Joh 2:22). De apostel bedoelt hiermee toch zeker niet te zeggen dat Jezus Christus de antichrist is! Hetzelfde geldt voor de volgende waarschuwing: "Want er zijn vele misleiders uitgegaan in de wereld, die de komst van Jezus Christus in het vlees niet belijden. Dit (*houtos*) is de misleider en de antichrist" (2 Joh 7). Hier zal Johannes zeker niet bedoeld hebben dat Jezus een misleider was... De 'dit' zijn in deze gevallen 'de leugenaar ... wie loochent' en 'vele misleiders'.

Dat 'de Waarachtige' in de voorafgaande zin God is en niet Christus, volgt onbetwistbaar uit de woorden: "in zijn Zoon Jezus Christus". Hier kan niet bedoeld zijn: 'in Jezus Christus in Jezus Christus', of 'in God in God'. De Vader en niet de Zoon is het Onderwerp van de zin, en het is met betrekking tot de Vader dat, met nadruk door nóg een herhaling, wordt gezegd: "Die (*houtos*) is de waarachtige God en het eeuwige leven". Deze woorden zinspelen op Jezus' woorden in zijn gebed in de nacht vóór zijn kruisdood: "Dit nu is het eeuwige leven, dat zij U kennen, de enige waarachtige God, en Jezus Christus, die U gezonden hebt" (Joh 17:3). Verre van zichzelf te identificeren met God, maakte Jezus met het nevenschikkend voegwoord 'en' onderscheid tussen de Vader, 'de enige waarachtige God', en zichzelf, Gods Zoon. Juist omdat eeuwig leven gegrond is op de kennis van Vader en Zoon, is wat wij geloven uiterst belangrijk.

F. Ik ben

Vraag:

De HERE zei tegen Mozes: "Ik ben, Die Ik ben ... Zo zult u tot de Israëlieten zeggen: Ik ben heeft mij tot u gezonden" (Ex 3:14). Tegen de mensen die naar Gethsémane kwamen om Hem gevangen te nemen, zei Jezus: "Ik ben het", waarop zij ter aarde vielen (Joh 18:5,6). Heeft Jezus Gods Naam hier gebruikt, tot schrik van de Joden, om daarmee aan te geven dat Hij zelf God was?

Antwoord:

Vaak worden de zogenoemde 'Ik ben uitspraken' van Jezus aangevoerd als bewijs, dat Hij Dezelfde is als Die eens tot Mozes sprak. Dit is echter totaal onhoudbaar. De HERE bedoelde dat Hij voor de Israëlieten zou zijn zoals Hij hun voorvaderen had beloofd. Wat Jezus zegt heeft daar geen enkel verband mee. Hij vergelijkt zich met wat Israël en zijn leiders hadden moeten zijn: een goede wijnstok en goede herders. Er zit daarom niets achter zijn woorden als 'Ik ben de ware wijnstok'.

De uitdrukking 'Ik ben (*ego eimi*)' komt in de evangeliën op een aantal plaatsen voor, en wordt niet alleen door Jezus gebezigd. Zeven gevallen in het vierde evangelie zijn plechtige uitspraken aangaande de betekenis van Jezus' Persoon: 'Ik ben' – het levensbrood, het licht van de wereld, de deur voor de schapen, de goede herder, de opstanding en het leven, de weg van waarheid en leven, en de ware wijnstok (Joh 6:35; 8:12; 10:7,9; 10:11,14; 11:25; 14:6; 15:1,5). Hiermee kan de nadrukkelijke bewering van pseudomessiasen vergeleken worden: "Ik ben de Christus" (Mat 24:5). Wat Jezus wil zeggen is, als het ware, hetzelfde als iemand die zegt: 'ik ben de bakker'.

Toen de discipelen' s nachts op het meer van Galilea een spook meenden te zien, kwam Jezus dichterbij en zei: "Ik ben het" (Joh 6:20). Toen Hij in de bovenzaal sprak over de discipel die Hem zou verraden, zeiden ze: "Ik ben het toch niet, Heer?" (Mat 26:22). Toen de burens van de blindgeborene in het onzekere waren of de man die voor hen stond het was, zei hij: "Ik ben het" (Joh 9:9). Met dezelfde alledaagse uitdrukking meldde Jezus zich in Gethsémane: "Ik ben het" (Joh 18:5). Jezus gebruikt deze uitdrukking zonder toevoeging ook in Johannes 8:24,28,58 en 13:19. In dit laatste geval zei Hij tot de discipelen, naar aanleiding van een Schriftprofetie dat Hij verraden zou worden: "Nu al zeg Ik het u, voordat het gebeurt, opdat u, wanneer het gebeurt, gelooft, dat Ik het ben"; dat wil zeggen: 'dat Ik het Onderwerp van de profetie ben'. Met het oog op de vele Joden in Jeruzalem die op de Pinksterdag tot geloof in Hem als Israëls Heiland zouden komen, zei Hij op vergelijkbare wijze: "Wanneer u de Zoon des mensen verhoogd hebt,

zult u inzien dat Ik het ben” (Joh 8:28). Als Jezus in dit verband zegt: “indien u niet gelooft, dat Ik het ben, zult u in uw zonden sterven” verwijst ‘het’ naar alles wat Hij eerder over zichzelf had gezegd, als levensbrood, bron van levend water, licht van de wereld, enzovoorts. Naar onze mening is er veel aan gelegen vers 25 vrij letterlijk op te vatten: “Zij zeiden dan tot Hem: Wie zijt Gij? En Jezus zeide tot hen: Wat Ik van den beginne ulieden ook zegge” (Statenvertaling). Deze constructie is gewoon, heeft een duidelijker betekenis in het zinsverband, en komt bovendien overeen met Christus’ antwoord op de vraag van de Joden: “Indien U de Christus bent, zeg het ons ronduit”, “Ik heb het u gezegd en u gelooft het niet” (Joh 10:24,25).

Ook de gevangenneming in de hof van Gethsémane geeft aanleiding tot speculatie, als Jezus zegt ‘Ik ben het’. Maar waarom? Als de tempelpolitie met een afdeling Romeinse soldaten in het donker van de hof verschijnt, komt Jezus naar voren omdat Hij gevangengenomen wil worden en niet wil dat zijn leerlingen ook worden opgepakt. Als Hij hen dan vraagt wie zij zoeken, en zij antwoorden: ‘Jezus van Nazareth’, zegt Hij tot tweemaal toe dat Hij dat is: ‘Ik ben het’, met andere woorden: Ik ben degene die u zoekt: “Jezus antwoordde: Ik heb u gezegd dat Ik het ben. Als u dan Mij zoekt, laat dezen weggaan”.

Het verband dat meestal wordt gelegd met de HERE van het Oude Testament, wat de woorden ‘Ik ben (het)’ betreft, is dat de mannen die Jezus uit het donker zien komen, terugdeinzen en op de grond vallen. Laten we beginnen met het op de grond vallen. Is het niet redelijk ervan uit te gaan dat deze groep mannen dicht bij elkaar in het donker staat? Romeinse soldaten trokken op in gesloten gelederen. Als dan de soldaten die vooraan staan onverwacht terug stappen, stoten zij de mannen achter hen aan, die in het donker hun evenwicht verliezen en omvallen. De voorste mannen hebben geen steun en buitelen daarom over hen heen. Maar de reden voor hun terugdeinzen dan? Allereerst is er ook hier geen enkel verband met Gods Naam ‘Ik zal zijn’; want wat zou de betekenis daarvan zijn op dat moment? Wat kan er dan wel aan de hand zijn?

In Lukas 22:39-46 lezen we dat Jezus naar de hof van Gethsémane is gegaan, om in de stilte tot zijn Vader in de hemel te bidden (en omdat Hij wist dat Judas Hem daar zou zoeken). Lukas geeft de volgende informatie over wat er gebeurde:

- A. Jezus raakt in doodsangst (zoals de NBG’51 vertaling terecht aangeeft);
- B. ‘Zijn zweet wordt als grote druppels bloed’, die (van zijn gezicht, want de rest van het lichaam was bedekt, op de handen na) op de grond vallen;
- C. een engel uit de hemel komt Hem versterken.

De redenen voor het terugdeinzen kunnen zijn:

- a. als Jezus dodelijk beangst was, en er werkelijk bloeddruppels van zijn gezicht vielen, zal zijn gezicht er afschuwelijk hebben uitgezien: verwrongen en bebloed (Hij kon zich niet even wassen, en misschien zat zijn kleed ook wel vol bloedvlekken);
- b. door de nabijheid van de engel kan Jezus' gezicht geglansd hebben, zoals dat van Mozes nadat hij met de Engel van God in de tent van de samenkomst had gesproken (zie Exodus 34:29-35). In het boek Handelingen vertelt Lukas over Stefanus, die voor de Joodse Raad stond: "En allen die in de Raad zaten, hielden hun ogen op hem gericht en zagen zijn gezicht als het gezicht van een engel" (Hand 6:15 HSV) – wat niets anders kan inhouden dan dat zijn gezicht begon te glanzen, lichten).

Geen van de evangeliën vertelt dat Jezus' gezicht glansde of bebloed was, dus we weten niet of dit de reden was, en indien het zo was niet welke van de twee redenen.

G. Ik ben de Alpha en de Omega

Vraag:

God zegt van Zichzelf: "Ik ben de alpha en de omega, het begin en het einde" (Op 21:6; 1:8; Jes 41:4; 44:6; 48:12). Dat zegt Christus ook: "Ik ben de alpha en de omega, de eerste en de laatste, het begin en het einde" (Op 22:13). Is dit niet een bewijs dat Christus God is?

Antwoord:

Nee, niet in die zin dat Hij met God identiek zou zijn. God spreekt in absolute zin, als Hij zegt dat Hij de Schepper en Onderhouder van het heelal is. Christus spreekt in relatieve zin, met betrekking tot de nieuwe schepping die door Hem tot stand is gekomen. In welk opzicht Jezus 'het begin' is blijkt uit de nadere verklaring hiervan door Paulus: "Hij is het begin, de eerstgeborene uit de doden" (Kol 1:18). De term 'Eerstgeborene', evenals 'Eersteling uit de doden', beschouwt Jezus als Eerste en Voornaamste in een schepping waar Hij zelf deel aan heeft. Hij is het Einde als degene aan wie God de totstandbrenging van de nieuwe schepping toevertrouwd heeft. Wanneer zijn heilswerk voltooid is, zal Christus zelf alles aan de Vader overdragen en zich aan de Vader onderwerpen (1 Korintiërs 15:28).

Een psalmist getuigde van Gods eeuwige bestaan: "van eeuwigheid tot eeuwigheid bent U God" (Ps 90:2). Er is echter een opvallend verschil in de beschrijving van Christus: "Jezus Christus is gisteren en heden dezelfde en tot in eeuwigheid" (Heb 13:8). Als Bildad tegen Job zegt: "Wij toch zijn van gisteren" (Job 8:9) doelt hij op hun recente bestaan. Jezus was 'van gisteren' doordat Hij bestond als Gods eniggeboren Zoon door Gods wonderbaarlijke verwekking en zijn geboorte uit de maagd Maria. Doordat de Vader "ook de Zoon (heeft) gegeven, leven te hebben in Zichzelf" (Joh 5:26) kan Christus zeggen: "Ik ben de eerste en de laatste, en de levende, en ik ben dood geweest, en zie, ik ben levend tot in alle eeuwigheden" (Op 1:17,18).

H. De heerlijkheid die ik bij U had, eer de wereld was

Vraag:

In zijn gebed aan de vooravond van zijn dood zei Jezus: "En nu verheerlijk Mij, U Vader, bij Uzelf, met de heerlijkheid die Ik bij U bezat, voordat de wereld er was" (Joh 17:5). Leefde Jezus dan dus toch vóór de schepping met zijn Vader in de hemel?

Antwoord:

Met dit gebed beëindigde Jezus de Paschaviering in de bovenzaal. In de loop daarvan had Hij tegenover zijn discipelen zijn dankbaarheid uitgesproken voor de trouwe steun die Hij altijd van hen had ontvangen: "U bent het die steeds bij Mij gebleven bent in mijn verzoeken" (Luc 22:28). Naar aanleiding hiervan verzekerde Hij hen van een plaats in Gods Koninkrijk: "En Ik beschik u het Koninkrijk, zoals mijn Vader het Mij beschikt heeft, opdat u aan mijn tafel eet en drinkt in mijn Koninkrijk. En u zult zitten op tronen om de twaalf stammen van Israël te richten" (vzn 29,30). Jezus had hen al eerder beloofd dat zij op twaalf tronen zouden zitten "om de twaalf stammen van Israël te richten" (Mat 19:28). Wat Hij nu daarover zei, was meer dan de herhaling van een belofte, en had eerder het karakter van een formele testamentaire beschikking. Als het einde van het aardse leven nadert, geven mensen hun bezit aan familieleden en vrienden. Jezus toonde zijn dankbaarheid door zijn volgelingen die dit waard waren te geven wat in zijn vermogen lag, dankzij de Hem door de Vader geschonken bevoegdheid eeuwig leven te schenken: "Want zoals de Vader de doden opwekt en doet leven, zo doet de Zoon leven, wie Hij wil ... Want zoals de Vader leven heeft in Zichzelf, heeft Hij ook de Zoon gegeven leven te hebben in Zichzelf" (Joh 5:21,26). Jezus sprak hier in dit gebed over: "zoals U Hem macht hebt gegeven over alle vlees, om aan al wat U Hem gegeven hebt, eeuwig leven te schenken" (Joh 17:2). En dat Hij hierbij in het bijzonder aan de aanwezige discipelen dacht, blijkt uit de woorden: "En de heerlijkheid, die U Mij gegeven hebt, heb Ik hun gegeven" (vs. 22).

Als we de discipelen een paar uur later zien, bang en verbijsterd wegrennend uit de hof van Gethsémane, merken we weinig van deze hun toegezegde heerlijkheid. Maar Jezus kon spreken alsof zij die heerlijkheid al bezaten omdat Hij dit bij plechtige testamentaire beschikking schonk. Zij zijn de erfgenamen van een zeker goed dat Hij hun als Erflater toeweest. Nu is het opmerkelijk dat Jezus zijn beschikking van het Koninkrijk aan de discipelen op één lijn stelt met de beschikking van zijn Vader aangaande zijn eigen plaats in het Koninkrijk: "zoals mijn Vader het Mij beschikt heeft" (Luc 22:29). Een vergelijkbare gelijkstelling is te zien

in zijn brief aan Laodicea in het boek Openbaring: "Wie overwint, hem zal Ik geven met Mij te zitten op mijn troon, zoals ook Ik heb overwonnen en gezeten ben met mijn Vader op zijn troon" (Op 3:21). Als Jezus de heerlijkheid van goddelijk leven al van eeuwigheid met de Vader had, hoe kon Hij dan spreken over zijn plaats in Gods Koninkrijk als een testamentaire beschikking? De apostel Petrus getuigt van Christus: "Hij was van tevoren gekend, vóór de grondlegging van de wereld, maar is bij het einde van de tijden geopenbaard" (1 Pet 1:20). Ditzelfde woord gebruikt Paulus met betrekking tot Gods voorkennis van Christus' volk: "Want die Hij tevoren gekend heeft, heeft Hij ook tevoren bestemd tot gelijkvormigheid aan het beeld van Zijn Zoon ..." (Rom 8:29). Als gevolg van Gods voorbeschikking zegt ook Paulus: "die Hij gerechtvaardigd heeft, dezen heeft Hij ook verheerlijkt" – niet 'zal Hij ook verheerlijken'. Als Jezus in werkelijkheid bij de Vader was, waarom heeft Petrus dit dan niet eenvoudig gezegd, in plaats van te spreken van Gods voorkennis van Hem? Gods heilsraad in Christus, waarbij Hij voorbestemd werd God en mensen te verzoenen en ook als het centrale punt van alle dingen, drukt Paulus uit in zijn brief aan de Efeziërs: "in overeenstemming met het welbehagen, dat Hij Zich in Hem had voorgenomen, om, ter voorbereiding van de volheid van de tijden, alles wat in de hemel en op de aarde is onder één hoofd, dat is Christus, samen te vatten" (Efez 1:9,10).

Jezus' beschikte de discipelen het Koninkrijk mondeling. Over de heerlijkheid die zijn Vader voor Hém bestemd had, kon Hij lezen in de geschriften van het Oude Testament. In eerste instantie zou deze heerlijkheid betrekking hebben op zijn verhoging tot de rechterhand van zijn Vader in de hemel: "Zie, mijn knecht zal voorspoedig zijn, hij zal verhoogd, ja, het hoogst verheven zijn" (Jes 52:13); "Zo luidt het woord van de HERE tot mijn Heer: Zet u aan mijn rechterhand" (Ps 110:1). Dat dit de heerlijkheid is waaraan Jezus in zijn gebed vooral dacht, blijkt uit de woorden 'bij U', want de voornaamste betekenis van 'bij' (op de wijze zoals het Griekse woord *para* in de brontekst is toegepast) is 'naast' en 'bij'. Die heerlijkheid is Hem zelfs vóór de schepping beschikt, en vervolgens eeuwenlang door Gods profeten beloofd; nu stond Jezus voor het moment dat voor Hem dit werkelijkheid zou worden. Daarom sprak Hij in zijn gebed niet als een Zoon die na enkele jaren in de wereld te hebben doorgebracht naar de hemel terugkeert, maar in de verwachting van een bestaanswijze die Hem vóór de grondlegging van de wereld werd toegezegd en Hij nu voor het eerst zou ontvangen.

I. Die vóór mij geweest is

Vraag:

Johannes de Doper heeft gezegd: "Deze is het, van wie ik zei: Na mij komt een man, die vóór mij geweest is, want Hij was eer dan ik" (Joh 1:30; vergelijk vers 15). Is dit niet een bewijs voor Christus' voorbestaan?

Antwoord:

Johannes was uiteraard op de hoogte van de wonderbaarlijke omstandigheden van zijn geboorte, toen zijn ouders op hoge leeftijd waren, en wat er over hem was voorspeld. De engel Gabriël had zijn vader gezegd: "hij zal voor zijn aangezicht uitgaan in de geest en kracht van Elia" (Luc 1:17). Onder de invloed van de heilige Geest had zijn vader bij de besnijdenis van zijn zoon daarom betuigd: "u zult uitgaan voor het aangezicht van de Here, om zijn wegen te bereiden" (Luc 1:76). Vierhonderd jaar eerder had Israëls laatste oudtestamentische profeet voorspeld: "Zie, Ik zend mijn bode, die voor mijn aangezicht de weg bereiden zal" (Mal 3:1). Onder de invloed van de Geest vervulde Johannes deze opdracht, toen hij tot zijn volk sprak over de aanstaande verschijning van Israëls Messias, wiens aankondiger hij was: "Hij, die na mij komt," – dat wil zeggen: achter mij aan – "wiens schoenriem ik niet waardig ben los te maken" (Joh 1:27).

Johannes zal zeker van Jezus' bestaan hebben geweten; maar niet dat Hij de Messias was, totdat Jezus bij hem kwam om zich door hem te laten dopen. Johannes wilde dat niet doen, zeggende: "Ik heb nodig door U gedoopt te worden en komt U tot mij?" (Mat 3:14). Op Jezus' aandringen heeft Johannes Hem gedoopt, en direct daarna zag hij het hem door God beloofde teken van het neerdalen van de Geest, en hoorde hij de hemelse stem zeggen: "Deze is mijn Zoon, de geliefde, in wie Ik mijn welbehagen heb" (Mat 3:17).

Terwijl Jezus in de woestijn beproefd werd, vertelde Johannes zijn discipelen dat de Messias gekomen was: "Ik kende Hem niet, maar Hij, die mij gezonden had om te dopen met water, die had tot mij gezegd: Op wie u de Geest ziet neerdalen en op Hem blijven, deze is het, die met de heilige Geest doopt. En ik heb gezien en getuigd, dat deze de Zoon van God is" (Joh 1:33,34 HSV). En Johannes sprak verder over Jezus als "een Man die vóór mij geworden is, want Hij was (er) eerder dan ik" (vs. 30 HSV) Het woord dat met 'eerder' is vertaald (Grieks: *prōtos*) betekent óf eerste in tijd, óf eerste in rang of belangrijkheid – dus belangrijkste, voor naamste. Voorbeelden van deze beide laatste betekenissen zijn de volgende: "Maar wie onder u groot wil worden, zal uw dienaar zijn, en wie onder u de eerste wil zijn, zal uw slaaf zijn" (Mat 20:26,27); "Christus Jezus is in de wereld gekomen om zondaren te behouden, onder welke ik een eerste plaats inneem" (1 Tim

1:15); "de voornaamsten van het volk" (Luc 19:47); "de voornaamsten van de stad" (Hand 13:50); "dat de eerste stad is van dit deel van Macedonië" (Hand 16:12); "de voornaamsten van de Joden" (Hand 25:2); "de bestuurder [eerste of voornaamste] van het eiland" (Hand 28:7). Johannes wilde met zijn uitspraak zeggen: Hij neemt nu en voortaan de voornaamste, eerste, plaats in. Johannes en zijn discipelen stonden voor een nieuwe situatie waarin de publieke belangstelling voor de wegbereider zou overgaan naar de Messias: "Hij moet groeien, ik moet minder worden" (Joh 3:30). De reden hiervoor gaf hij aan in het derde zinsdeel: 'want hij was eerste ten opzichte van mij'. Het woord 'want' geeft het oorzakelijk verband aan met het voorafgaande, en verklaart waarom Jezus de voornaamste plaats ging innemen. Ongetwijfeld zullen de discipelen van Johannes zijn woorden in deze betekenis van eerste in rang ten opzichte van Johannes hebben begrepen.

De gedachte dat de man die hun meester onlangs had gedoopt de eeuwige God was Die uit de hemel was neergedaald, zou echt nooit in hun hoofd zijn opgekomen. Als dat zo was hadden zij later niet gezegd: "die met u was aan de overzijde van de Jordaan ... en allen gaan tot Hem" (Joh 3:26). En Johannes zou daarop niet geantwoord hebben: "Geen mens kan iets aannemen, of het moet hem uit de hemel gegeven zijn" (vzn 26,27), of later enkele van zijn leerlingen naar Jezus hebben gestuurd met de vraag: "Bent U het, die komen zou, of hebben wij een ander te verwachten?" (Mat 11:3). Zoals de vroegere woordvoerders van God, verwachtte ook Israëls laatste profeet niet de verschijning van God uit de hemel in de gedaante van een mens, maar de komst van Gods Zoon als een rijtje uit de tronk van Isai. In de overtuiging dat Hij nu gekomen was, wees hij zijn leerlingen op de nieuwe situatie waarin zij zich bevonden. Naar aanleiding hiervan zijn twee van hen meteen naar Jezus gegaan, en hebben over hun ontmoeting met Hem gezegd: "Wij hebben gevonden de Messias" (Joh 1:42).

J. Van eeuwigheid af bestaan

Vraag:

Ik heb altijd als vast en vanzelfsprekend aangenomen dat Jezus, als Hij goddelijk is, van eeuwigheid af heeft moeten bestaan: 'men is dat van eeuwigheid af, of wordt het nooit'. Is dit waar?

Antwoord:

We hebben hier te maken met een *axioma* – een niet bewezen, maar als grondslag (in dit geval voor een bepaalde leer) aanvaarde bewering. Maar welke gegevens kan men aanvoeren, om te beweren dat het onmogelijk is dat God in de loop van de tijd een Zoon tot bestaan zou brengen? Hij heeft toch ook op een bepaald moment Adam geformeerd uit de aarde, en engelen gemaakt? De Bijbel spreekt van Christus' ontstaan als een gebeurtenis in de tijd: "Mijn Zoon bent U, Ik heb U heden verwekt" (Ps 2:7; vergelijk Hand 13:33 – waar van Jezus' ontstaan en niet van zijn opstanding gesproken wordt – en Heb 1:5, 5:5). Het woord 'heden' duidt een bepaald tijdstip aan.

De term 'eeuwige generatie' komt niet in de Bijbel voor, maar is een metafysisch begrip dat de filosoof Origenes rond het einde van de tweede eeuw na Chr. lanceerde. Jezus' ontstaan komt echter voort uit Gods voornemen: "Want het heeft de gehele volheid behaagd in Hem (Christus) woning te maken" (Kol 1:19). De woorden 'de gehele volheid' zijn een aanduiding van God Zelf, en 'welbehagen' spreekt van Zijn voorafgaand raadsbesluit, zoals bijvoorbeeld in Lucas 12:32: "Want het heeft de Vader behaagd u het Koninkrijk te geven", en in direct verband hiermee Efeziërs 1:9 en 10: "in overeenstemming met het welbehagen, dat Hij Zich in Hem (Christus) had voorgenomen, om, ter voorbereiding van de volheid van de tijden, alles wat in de hemel en op de aarde is onder één hoofd, dat is Christus, samen te vatten". De woorden 'woning te maken' herinneren aan Gods verlangen onder Zijn volk in de tempel in Jeruzalem te wonen, zoals wordt gezegd in een psalm: "de berg die God Zich als woning begeerde? Waarlijk, de HERE zal er voor eeuwig wonen" (Ps 68:17).

Paulus zegt verder in zijn brief aan de Kolossenzen: "want in Hem (Christus) woont alle volheid van de godheid lichamelijk" (Kol 2:9). Toen Hij bij de verkondiging van Zijn verbondsnaam aan Mozes de 'eigenschappen' uitsprak, die in de verbondsrelatie met Israël zichtbaar zouden worden, zei Hij dat Hij "groot van goedertierenheid en trouw" is (Ex 34:6,7). De apostel Johannes zinspeelt hierop, als Hij zegt: "wij hebben zijn heerlijkheid gezien, een heerlijkheid als van de eniggeborene van de Vader, vol van genade en waarheid ... Immers uit zijn volheid hebben wij allen ontvangen zelfs genade op genade" (Joh 1:14,16). De volheid

van Gods 'karaktereigenschappen' woont in Christus lichamelijk en daarom is Hij, zoals Hij eens zei, "meer dan de tempel" (Mat 12:6), meer ook dan alle mensen en engelen, namelijk "de eniggeboren Zoon, die aan de boezem van de Vader is" (Joh 1:18). Zoals altijd geeft het woord 'Vader' aan dat Hij Christus tot leven heeft geroepen, en 'Zoon' dat Jezus zijn bestaan aan God te danken heeft.

